

Enquesta a la joventut de Catalunya 2012
Transicions juvenils i condicions materials d'existència

**PART II: TRANSICIONS JUVENILS I CONDICIONS MATERIALS
D'EXISTÈNCIA**

Educació

Treball

Emancipació domiciliària i família

Família

Ingressos i despeses

4. EDUCACIÓ

Joventut i educació en temps de crisi

Ferran Ferrer i Julià, Alba Castejón i Company i Adrián Zancajo i Silla

4.1. Introducció

Catalunya es troba, actualment, com la majoria de països desenvolupats, en una situació de profunda crisi econòmica, que ha generat canvis en les dinàmiques que fins ara hi havia, entre d'altres, en l'àmbit educatiu. Les oportunitats que ofería el mercat laboral, en sectors com la construcció, l'hostaleria o el turisme, potenciaven la inserció laboral de persones amb baixes qualificacions. A causa de la crisi econòmica, les ofertes laborals en aquests sectors econòmics s'han reduït notablement i, consegüentment, la inserció laboral de les persones joves, especialment d'aquelles que tenen un nivell de formació baix, ha disminuït.

Més enllà de l'actual escenari de crisi econòmica, Catalunya arrossegava importants dèficits en l'àmbit educatiu, especialment en el cas de la població jove. L'alt nivell de fracàs escolar o d'abandonament educatiu prematur situaven Catalunya a la cua dels països europeus en aquests indicadors, lluny de l'assoliment dels objectius establerts per la Unió Europea.

Al mateix temps, hi ha indicis que certs fenòmens que fins ara eren poc habituals podrien produir-se amb major freqüència. Per exemple, el retorn als estudis de persones que ja s'havien incorporat al mercat laboral o una disminució de les taxes d'abandonament prematur.

Malgrat aquests primers indicis, sembla que encara és massa d'hora per notar els efectes que la crisi econòmica està comportant al sistema educatiu, més enllà de la disminució de recursos materials, econòmics i humans. En aquest sentit, les conseqüències esperades d'una situació com la que s'està vivint encara no són prou visibles per identificar-les clarament. Tot i així, les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (EJC12) permeten aproximar les condicions educatives i formatives del col·lectiu jove mostrant una visió àmplia i completa de l'estat de la qüestió, que pot servir com a punt de partida per analitzar els més que possibles canvis de tendències dels propers anys.

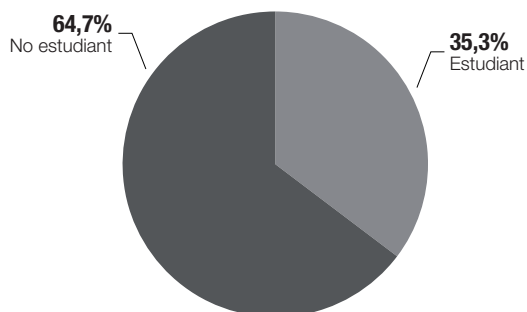
Els resultats que es presenten en aquest capítol s'estructuren al voltant de vuit apartats. En els dos primers punts (4.2. i 4.3) s'analitzen les dades que fan referència a la relació amb els estudis dels joves i de les joves de Catalunya i el nivell màxim d'instrucció, en funció de les seves característiques. A continuació, s'identifiquen les trajectòries educatives més freqüents entre el col·lectiu juvenil i, posteriorment, les transicions que han realitzat els i les joves de Catalunya entre els diferents nivells formatius, així com possibles factors condicionants d'aquestes transicions. El sisè apartat es dedica a l'estudi d'alguns elements de les trajectòries dels joves i de les joves, com per exemple la repetició de curs, l'obtenció de beques o la valoració de l'escolaritat. Seguidament, al setè punt s'analitzen les aspiracions educatives i, en el vuitè, es presenten les principals dades referents a la formació complementària. Finalment, s'apunten les conclusions més rellevants del capítol.

4.2. Relació amb els estudis de la població jove

Per iniciar l'anàlisi del col·lectiu juvenil de Catalunya en matèria d'educació es considera adient que una de les primeres qüestions a tractar sigui la situació de la població jove respecte a la seva participació al sistema educatiu. Aquesta participació s'entén com el fet que una persona estigui vinculada o no a uns estudis inclosos en el sistema d'educació formal com, per exemple, l'educació secundària obligatòria, un cicle formatiu de grau superior, o un grau universitari. La informació que proporciona aquesta anàlisi permet determinar, doncs, el grau de participació dels joves i de les joves en educació, mentre que en posteriors apartats del capítol s'analitzaran les característiques i els tipus concrets d'aquesta participació.

El gràfic 4.1 presenta la situació respecte als estudis de la població entre 15 i 34 anys resident a Catalunya. Com s'observa al gràfic, només el 35,3% de joves està estudiant actualment, de manera que la majoria de la població jove no està incorporada al sistema d'educació formal. Aquestes dades reflecteixen que, majoritàriament, la població de 15 a 34 anys té fora del sistema educatiu la seva activitat principal.

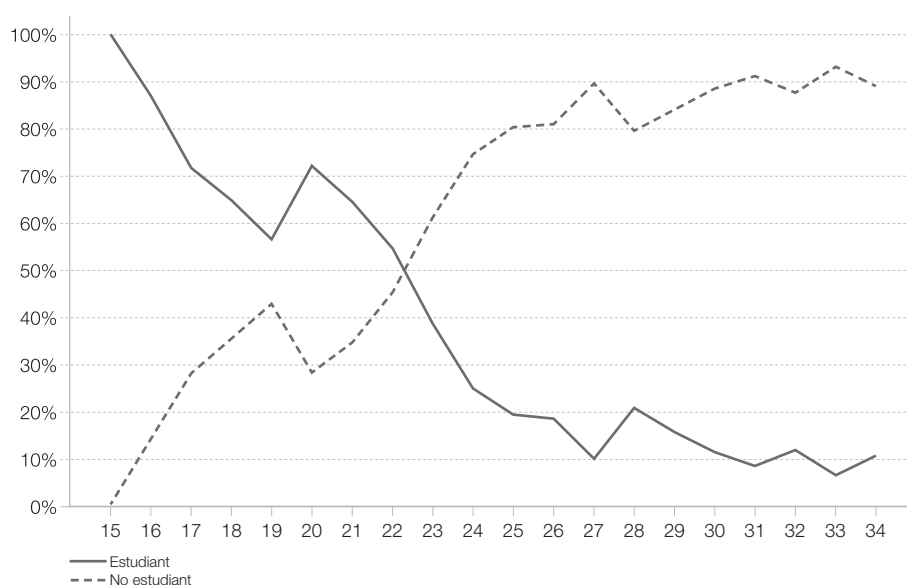
GRÀFIC 4.1. Relació amb els estudis (activitat principal). Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

D'altra banda, es considera oportú analitzar aquesta relació amb els estudis segons l'edat (gràfic 4.2) ja que, com és d'esperar, en funció d'aquesta variable es poden observar diferències notables. En primer lloc, s'observa com entre els 15 i els 22 anys la proporció de població jove que està estudiant és superior a la que no estudia de manera que, en edats primerenques, presenta una participació elevada en el sistema educatiu. És a partir dels 23 anys que aquesta relació s'inverteix i és majoritària la població que no estudia. També és rellevant que a partir dels 26 anys la proporció de joves estudiants es manté estable entre el 20% i el 10%.

GRÀFIC 4.2. Relació amb els estudis segons edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Tot i així, és destacable el fet que, a partir dels 18 anys, la població que no estudia se situa en proporcions entre el 30% i el 40%. Aquesta dada és, certament, preocupant, ja que es pot vincular amb el fenomen de l'abandonament educatiu prematur¹, una problemàtica important en el territori català. Aquest indicador, a Catalunya, se situava al 26% l'any 2011, mentre que la mitjana de la Unió Europea era del 13,5%². Els objectius de l'Estratègia Europa 2020 incorporen l'abandonament educatiu prematur com un fenomen que cal reduir notablement en tot el territori europeu, marcant com a objectiu, per a l'any 2020, la taxa del 10%.

1 L'abandonament educatiu prematur (AEP) indica el percentatge de la població entre 18 i 24 anys que ha assolit com a màxim la primera etapa de l'educació secundària, no continua estudiant en el sistema educatiu formal i no ha rebut cap tipus de formació en les darreres quatre setmanes respecte al total de població del mateix grup d'edat (Eurostat).

2 Font: Idescat.

Tot i que l'EJC12 no permet aproximar la taxa d'abandonament educatiu prematur a Catalunya³, el fet que, a partir dels 18 anys, com a mínim un 30% de les persones joves no es trobi estudiant és un indicador que sembla coincidir amb les dades oficials mostrades anteriorment.

Malgrat el fenomen de l'abandonament educatiu prematur, l'anàlisi de la participació al sistema educatiu de la població jove de Catalunya segons l'edat, tal i com mostrava el gràfic 4.2, és coincident amb algunes de les tendències identificades a nivell europeu que indiquen un allargament de les trajectòries educatives. En aquest sentit, sembla ser que es trenca amb la correspondència entre edat escolar i edat d'aprenentatge, i que les persones joves prolonguen més la seva vinculació amb el sistema d'educació formal.

4.3. Nivell d'instrucció de la població jove

La joventut és l'etapa del cicle vital vinculada tradicionalment a la finalització del període formatiu de les persones. De manera que, la majoria d'individus, obté la titulació màxima en aquesta etapa. És per això que el nivell d'instrucció assolit de la població jove s'ha d'analitzar amb cautela, ja que en molts casos les persones joves no han finalitzat encara la trajectòria educativa i, per aquest fet, l'anàlisi del nivell màxim d'instrucció pot presentar certs biaixos.

Tot i aquesta limitació, l'anàlisi del nivell d'estudis màxim assolit pels joves i per les joves de Catalunya es pot considerar un bon indicador de quin serà el nivell d'estudis assolit al final de la seva trajectòria educativa. També es podran observar possibles dèficits formatius en aquest col·lectiu. Per minimitzar els biaixos en l'anàlisi, s'analitza també, de manera independent, el col·lectiu juvenil segons si està estudiant o no. A continuació, doncs, es presenten els nivells d'instrucció de la població jove de Catalunya, en primer lloc de manera general i posteriorment en funció de diverses variables individuals, socials i territorials.

4.3.1. Dades generals

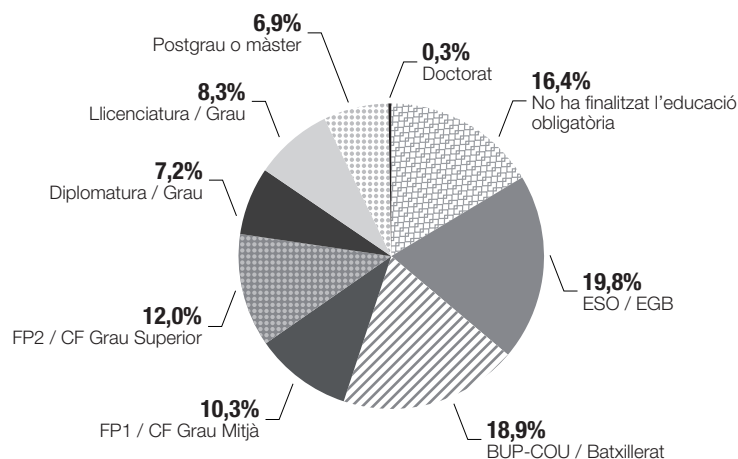
El gràfic 4.3 presenta el nivell d'instrucció⁴ del conjunt de la població entre 15 i 34 anys de Catalunya. En primer lloc, s'observa que o bé aproximadament un 36% no ha finalitzat encara els estudis obligatoris o bé que aquest és el seu màxim nivell d'instrucció. D'altra banda, un 29% de joves ha obtingut una titulació corresponent a secundària postobligatòria, és a dir, formació professional de primer cicle o batxillerat.

3 L'EJC12 no recull el fet d'haver rebut cursos de formació en les darreres quatre setmanes. Per tant, no es pot calcular la taxa d'AEP seguint la definició d'Eurostat.

4 Per facilitar l'anàlisi dels diferents nivells formatius s'han equiparat les titulacions equivalents però amb diferents denominacions derivades de canvis legislatius. ESO i EGB, com a educació obligatòria; les vies postobligatòries de tipus acadèmic, batxillerat i BUP i COU; les formacions professionals de primer cicle (FP I i CFGM) i de segon cicle (FP II i CFGS); per últim, les titulacions universitàries, anteriorment dividides en primer i segon cicle (diplomatura i llicenciatura), actualment s'equiparen als graus universitaris.

Entre les persones joves que han obtingut titulacions d'educació superior, gairebé 2 de cada 3 han assolit estudis de caràcter universitari; mentre només 1 de cada 3 ha obtingut una titulació superior de tipus professional.

GRÀFIC 4.3. Nivell d'instrucció. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

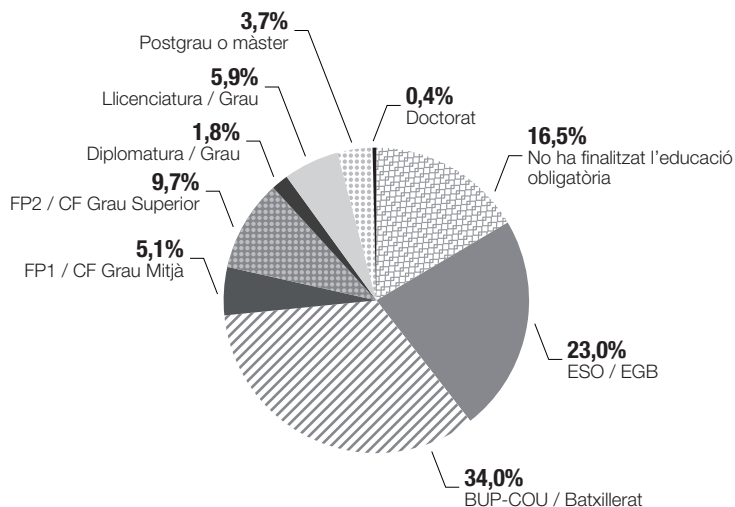


Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Com ja s'assenyalava anteriorment, cal tenir en compte que aquestes dades fan referència al total de persones joves catalanes, un 35% de les quals –com s'ha vist amb anterioritat– encara estan estudiant. Per això, a continuació (gràfic 4.4) es presenten les dades en funció de la relació de les persones joves amb els estudis, és a dir, segons si són estudiants o ja no.

Com era d'esperar, els joves i les joves que estan estudiant han assolit, majoritàriament, titulacions per sota els estudis universitaris. No és una dada sorprenent, tenint en compte que són joves que encara estan estudiant i que encara no han finalitzat la trajectòria educativa; la majoria ha obtingut com a màxim titulacions no superiors, ja que l'assoliment d'aquests nivells d'estudis acostuma a representar la finalització de les trajectòries educatives.

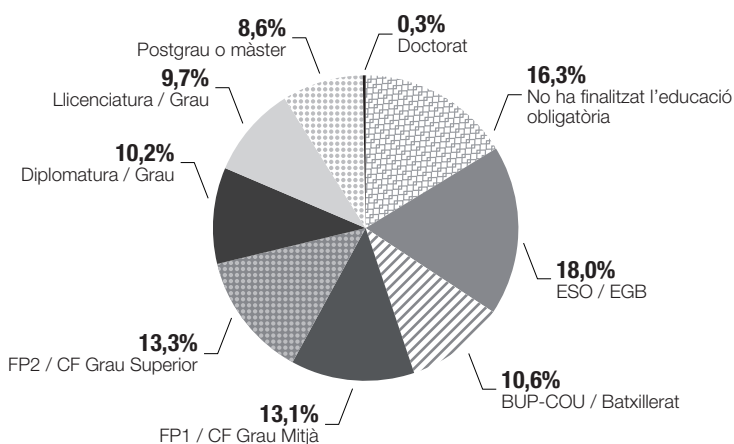
GRÀFIC 4.4. Nivell d'instrucció. Joves de 15 a 34 anys que estudien. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

El gràfic 4.5 mostra el nivell d'instrucció dels joves i de les joves que actualment no estan estudiant. Entre aquest col·lectiu, cal destacar que un 16% no ha assolit l'educació obligatòria. Són joves que, malgrat afirmar que han finalitzat –si més no, temporalment– la trajectòria educativa, no tenen cap titulació del sistema educatiu formal. Un 18% de la població jove que ja no estudia ha assolit l'educació obligatòria i no ha seguit la seva formació. Per tant, a Catalunya, un terç dels joves i de les joves que ja no estudien té un nivell d'instrucció baix.

GRÀFIC 4.5. Nivell d'instrucció. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

D'altra banda, gairebé 1 de cada 4 joves catalans ha assolit nivells de secundària postobligatòria (batxillerat o cicles formatius de grau mitjà). Entre les persones joves que finalitzen en aquest nivell la seva trajectòria educativa, el percentatge de titulades en estudis de caire professional és lleugerament superior al d'itineraris acadèmics. Els joves i les joves que han assolit estudis superiors representen un 40% del total. Entre aquest col·lectiu amb estudis superiors, la majoria ha obtingut titulacions universitàries.

Les persones titulades de formació professional –tenint en compte tant el primer nivell com el segon nivell– representen un 26% del total de la població jove i s'acosten a la proporció de joves amb estudis universitaris. La formació professional és, doncs, una via formativa que escull una part important de joves.

Les dades presentades pel que fa als joves que han finalitzat els estudis mostren una important polarització amb relació al nivell màxim d'estudis assolits. En aquest sentit, es pot afirmar que, entre les persones joves que no estan estudiant, una part important o bé s'ha mantingut en nivells formatius baixos (l'educació obligatòria o inferior) o bé han obtingut titulacions superiors. Els i les joves amb titulacions intermèdies són el col·lectiu menys nombrós del total de la població jove de Catalunya.

4.3.2. Nivell d'instrucció segons les característiques dels joves i de les joves

Un cop presentades les dades generals referents al nivell d'instrucció dels joves i de les joves de Catalunya, a continuació s'analitza el nivell d'instrucció d'aquestes persones en funció d'un conjunt de característiques demogràfiques, socials i territorials. Actualment, la formació representa un dels mecanismes més importants per facilitar la mobilitat social. Per tant, l'exploració del nivell màxim d'estudis assolit en funció de diverses característiques dels joves i de les joves pot permetre identificar els principals eixos de desigualtat en aquest àmbit a Catalunya.

Cal advertir que les dades presentades en aquest apartat fan referència al conjunt de joves que declaren haver finalitzat la trajectòria formativa. S'ha optat per analitzar únicament aquest conjunt de joves per evitar els possibles biaixos derivats d'incloure a l'anàlisi joves que encara no han finalitzat els estudis i que, per tant, el seu nivell màxim d'estudis no és definitiu.

Característiques demogràfiques

En primer lloc, es presenta el nivell d'instrucció de la població en funció de l'edat, el sexe i el lloc de naixement de les persones joves de Catalunya (taula 4.1). En el cas de l'edat, s'observa que els i les joves d'edats compreses entre els 15 i els 19 anys han obtingut, de manera general, titulacions més baixes que els i les joves d'edats majors. Aquesta dada no sorprèn ja que, com és d'esperar, aquells joves que han finalitzat la seva trajectòria formativa en edats primerenques no han tingut la possibilitat d'obtenir nivells formatius superiors.

TAULA 4.1. Nivell d'instrucció segons grup d'edat, sexe i lloc de naixement. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Grup d'edat				Sexe		Lloc de naixement	
	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	Dones	Homes	A Catalunya o resta de l'Estat	A l'es-tranger
No ha finalitzat l'educació obligatòria	12,7	18,9	16,4	16,0	12,4	20,1	12,5	29,0
ESO / EGB	23,6	24,0	17,1	15,3	13,9	21,9	16,1	24,1
BUP-COU / Batxillerat	34,0	8,5	8,5	8,8	10,8	10,4	8,2	18,8
FP1 / CF GM	25,3	15,8	12,4	10,3	12,3	13,8	14,5	8,4
FP2 / CF GS	4,4	13,1	13,4	15,0	14,1	12,5	15,7	5,1
Diplomatura / Grau	0,0	6,6	10,7	12,2	13,8	6,7	11,8	4,6
Llicenciatura / Grau	0,0	9,2	10,0	11,6	11,1	8,3	10,7	6,3
Postgrau o Màster	0,0	3,9	11,6	10,1	11,5	5,9	10,2	3,5
Doctorat	0,0	0,0	0,0	0,7	0,1	0,5	0,3	0,1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

D'altra banda, pel que fa al sexe, s'observa que, de manera general, les dones assoleixen nivells formatius superiors als homes. Per exemple, mentre que el 20,1% dels homes no ha finalitzat l'educació obligatòria, en el cas de les dones aquest percentatge és només del 12,4%. En canvi, en el cas dels estudis universitaris, el percentatge de dones amb una titulació d'aquest nivell és significativament superior al dels homes. La diferència percentual és d'uns 15 punts. Destaca el cas especial dels estudis de doctorat, en què es trenca la tendència descrita anteriorment i el percentatge d'homes amb aquest nivell d'estudis és superior al de dones.

Per últim, el lloc de naixement dels joves i les joves catalans sembla ser un determinant important del nivell d'instrucció de la població jove. L'origen immigrant és un dels principals eixos de desigualtat en l'àmbit educatiu, per la qual cosa diversos estudis han analitzat com incideix aquesta qüestió, entre d'altres, en el rendiment acadèmic o en la segregació escolar. En el cas del nivell d'estudis assolit, les dades presentades a la taula 4.1 mostren diferències rellevants en funció del lloc de naixement.

En aquest sentit, s'observa que més de la meitat de les persones joves nascudes fora de l'Estat espanyol ha assolit, com a màxim, el nivell d'educació obligatòria, mentre que, entre la població jove que ha nascut a Catalunya o a la resta de l'Estat, la proporció és menor, 1 de cada 3 persones. Aquesta tendència s'inverteix en els nivells educatius postobligatoris (excepte en el cas del batxillerat), en què la població nascuda a l'Estat espanyol hi està representada en major proporció que els nascuts fora. Aquest fet pot estar associat als nivells socioeconòmics de les famílies i no tant a la qüestió migratòria.

Característiques familiars

A continuació es presenta el nivell d'estudis assolit de la població jove en funció de les característiques de les seves famílies. Les característiques familiars s'analitzen a partir del lloc de naixement dels progenitors i del nivell d'estudis més alt del pare o de la mare, la categoria socioeconòmica més alta del pare o de la mare i la llengua familiar d'origen.

Com s'ha observat anteriorment, la qüestió migratòria sembla ser una variable relacionada amb el nivell d'estudis assolit, tot i que no es pot determinar una relació causal entre ambdós factors. Tot i així, tal i com passava en funció del lloc de naixement de les persones joves, aquesta tendència es manifesta també en el cas del lloc de naixement dels progenitors (taula 4.2). Els i les joves que tenen com a mínim un dels progenitors nascut a l'estranger tenen majoritàriament un nivell d'estudis d'educació secundària o no l'han finalitzada, mentre que la resta de joves ha obtingut titulacions superiors.

A tall d'exemple, només un 6,6% de fills i filles de pare o mare nascuts a Catalunya no ha finalitzat l'educació obligatòria, mentre que en el cas dels joves els pares dels quals han nascut ambdós a l'estranger el percentatge és més de quatre vegades superior. En el nivell educatiu en què s'observen diferències menors segons el lloc de naixement dels pares és en les llicenciatures.

TAULA 4.2. Nivell d'instrucció segons lloc de naixement dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Lloc de naixement dels progenitors				
	Ambdós a Catalunya	Un a Catalunya i l'altre a la resta de l'Estat	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o a la resta de l'Estat	Ambdós a la resta de l'Estat	Ambdós a l'estranger
No ha finalitzat l'educació obligatòria	6,6	14,9	21,3	17,9	28,8
ESO / EGB	17,4	14,8	25,4	15,1	23,4
BUP-COU / Batxillerat	10,4	8,7	1,0	5,0	18,9
FP1 / CF GM	14,9	13,1	25,0	13,8	8,9
FP2 / CF GS	11,7	19,5	2,7	19,6	5,0
Diplomatura / Grau	12,9	12,7	3,0	10,7	4,5
Llicenciatura / Grau	11,9	10,2	12,2	8,4	7,1
Postgrau o Màster	13,6	6,1	9,5	9,2	3,4
Doctorat	0,7	0,0	0,0	0,1	0,1
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

A continuació, la taula 4.3 presenta el nivell d'instrucció de les persones joves catalanes en funció del nivell d'estudis més alt del pare o la mare. El principal resultat és que s'observa

una estreta relació entre aquests dos factors; és a dir, moltes persones joves de Catalunya obtenen nivells d'instrucció similars als dels seus progenitors. Per exemple, de les persones joves amb pare o mare que no han finalitzat l'educació obligatòria, el 52% tampoc no ha assolit aquest nivell formatiu, mentre que el 49,6% de joves que tenen progenitors amb estudis universitaris ha assolit el mateix nivell educatiu.

Tot i això, hi ha joves que assoleixen titulacions inferiors o superiors que les dels seus progenitors, com és el cas del 54,6% de joves que provenen de famílies amb estudis obligatoris que ha assolit titulacions postobligatòries, o el cas de joves que provenen de famílies amb estudis universitaris i que ells o elles han obtingut titulacions inferiors (un 36% aproximadament).

TAULA 4.3. Nivell d'instrucció segons el nivell d'instrucció més alt dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Nivell d'instrucció dels progenitors			
	Estudis inferiors a obligatoris	Estudis obligatoris	Estudis secundaris postobligatoris	Estudis universitaris
No ha finalitzat l'educació obligatòria	52,0	23,5	11,2	6,5
ESO / EGB	25,5	21,9	18,5	9,3
BUP-COU / Batxillerat	14,5	8,3	13,0	11,4
FP1 / CF GM	7,7	13,5	15,9	9,4
FP2 / CF GS	0,3	15,2	11,5	13,7
Diplomatura / Grau	0,0	8,6	12,8	11,2
Llicenciatura / Grau	0,0	5,1	7,1	21,5
Postgrau o Màster	0,0	3,9	9,7	16,2
Doctorat	0,0	0,1	0,2	0,7
Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

D'altra banda, a la taula 4.4 es recullen les dades que fan referència al nivell d'instrucció de la població jove de Catalunya segons la categoria socioeconòmica més alta del pare o la mare, basada en les ocupacions dels progenitors. S'observa que els fills i les filles de famílies amb categories laborals superiors obtenen nivells de formació més elevats que la resta de categories socioeconòmiques.

TAULA 4.4. Nivell d'instrucció segons la categoria socioeconòmica més alta dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Categoria socioeconòmica dels progenitors			
	Ocupacions directives i gerencials	Ocupacions tècniques i professionals	Ocupacions que requereixen una qualificació mitjana	Ocupacions elementals
No ha finalitzat l'educació obligatòria	2,0	9,6	17,5	30,5
ESO / EGB	18,1	10,8	20,3	21,9
BUP-COU / Batxillerat	5,7	15,2	8,8	12,3
FP1 / CF GM	10,3	12,3	14,0	14,0
FP2 / CF GS	12,7	11,8	15,0	9,7
Diplomatura / Grau	13,8	12,6	10,3	3,4
Llicenciatura / Grau	16,6	16,3	7,1	3,6
Postgrau o Màster	19,1	11,0	6,9	4,6
Doctorat	1,9	0,4	0,1	0,0
Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La llengua d'origen és un altre dels factors que sovint s'associa amb l'èxit educatiu.

TAULA 4.5. Nivell d'instrucció segons la llengua familiar d'origen. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Llengua familiar d'origen			
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions
No ha finalitzat l'educació obligatòria	5,2	12,3	17,9	35,2
ESO / EGB	15,5	12,3	18,4	23,6
BUP-COU / Batxillerat	9,3	13,3	10,1	14,1
FP1 / CF GM	16,9	8,4	12,9	7,5
FP2 / CF GS	13,7	13,1	15,4	5,6
Diplomatura / Grau	11,4	14,2	11,3	2,6
Llicenciatura / Grau	13,8	10,5	7,4	8,0
Postgrau o Màster	13,4	15,9	6,4	3,2
Doctorat	0,8	0,0	0,0	0,2
Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Les principals diferències s'observen entre els i les joves que procedeixen de llars on es parla el català o tant el català com el castellà i de llars on a casa seva només es parlen el castellà o altres llengües. S'observa, doncs, que el col·lectiu de joves que no parla català a casa seva tendeix a assolir nivells educatius menys elevats. Aquest fet és especialment rellevant entre les persones joves que tenen com a llengua d'origen "altres llengües o combinacions", la majoria de les quals no ha assolit estudis postobligatoris. Aquestes diferències poden estar associades al nivell socioeconòmic de les famílies i no estrictament a la llengua parlada a casa.

Característiques territorials

Per últim, analitzem el nivell d'instrucció dels joves i de les joves de Catalunya en funció de característiques territorials, representades per la grandària del municipi on resideixen.

En aquest cas (taula 4.6) s'observa una distribució similar en el nivell d'instrucció de les persones joves entre els diferents tipus de municipis. Cal destacar que als municipis de més de 50.000 habitants el nivell d'instrucció més freqüent és no haver finalitzat l'educació obligatòria, mentre que a la resta de tipologies de municipi és l'educació obligatòria.

TAULA 4.6. Nivell d'instrucció segons grandària del municipi. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Grandària del municipi			
	Menys de 2.000 hab.	De 2.001 a 10.000 hab.	De 10.001 a 50.000 hab.	Més de 50.000 hab.
No ha finalitzat l'educació obligatòria	11,2	10,7	16,9	17,8
ESO / EGB	18,2	26,4	18,9	15,3
BUP-COU / Batxillerat	6,2	9,0	8,5	12,5
FP1 / CF GM	13,9	13,2	17,5	10,6
FP2 / CF GS	15,8	14,6	13,8	12,4
Diplomatura / Grau	13,4	9,2	7,6	11,5
Llicenciatura / Grau	14,0	9,2	10,5	9,0
Postgrau o Màster	7,4	7,6	6,0	10,4
Doctorat	0,0	0,0	0,2	0,4
Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

4.3.3. Factors explicatius del nivell d'estudis màxim assolit

A l'apartat anterior s'ha analitzat el nivell màxim d'estudis assolit en funció d'un conjunt de variables independents. A continuació es presenten dos models de regressió logística per

conèixer quin és l'efecte conjunt de certes característiques dels joves i de les joves sobre el seu nivell màxim d'estudis. Els models de regressió logística permeten conèixer l'efecte d'un conjunt de variables explicatives sobre una variable dependent dicotòmica. Els coeficients obtinguts en aquestes regressions permeten calcular les *odds ratio* per a cadascuna de les variables independents. Les *odds ratio* expressen la relació de probabilitats d'una situació respecte a una situació de referència quan una de les variables independents varia, considerant que la resta es mantenen constants. Per tant, les *odds ratio* superiors a 1 indiquen un augment de la probabilitat relacionat amb la variable independent, mentre que *odds ratio* menors d'1 indiquen una disminució de la probabilitat.

El primer dels models plantejats situa com a variable dependent el fet d'assolir estudis postobligatoris respecte a assolir estudis obligatoris o inferiors (taula 4.7). Com a variables independents s'han seleccionat el sexe, el grup d'edat, el lloc de naixement, el nivell d'estudis, la categoria laboral dels progenitors i la grandària del municipi de residència.

TAULA 4.7. Model de regressió logística del nivell d'estudis assolit: educació obligatòria o inferior i educació postobligatòria. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012

Variable		Coefficient	(Desviació estàndard)	Odds Ratio
	Constant	-0,372	(0,358)	0,689
Sexe	Dones	0,776 **	(0,11)	2,174
Grup d'edat	De 20 a 24 anys	-0,088	(0,228)	0,916
	De 25 a 29 anys	0,374	(0,214)	1,454
	De 30 a 34 anys	0,479 *	(0,209)	1,615
Lloc de naixement	Immigrant	-1,015 **	(0,131)	0,363
Nivell d'estudis més alt del pare o de la mare	Secundaris postobligatoris	0,750 **	(0,128)	2,117
	Universitaris	1,431 **	(0,166)	4,182
Categoria laboral més alta del pare o de la mare	Ocupacions mitjanes	0,133	(0,171)	1,142
	Ocupacions tècniques i professionals	0,541 *	(0,214)	1,718
	Ocupacions directives i gerencials	0,531 *	(0,261)	1,701
Grandària del municipi	Entre 2.001 i 10.000 hab.	-0,279	(0,297)	0,757
	Entre 10.001 i 50.000 hab.	-0,283	(0,281)	0,753
	Més de 50.000 hab.	-0,030	(0,273)	0,970

sig. **<0,01 i *<0,05

Nota: Les categories de referència, per a cadascuna de les variables són les següents: Grup d'edat: De 15 a 19 anys; Estudis del pare o la mare: obligatoris o inferiors; Categoria laboral del pare o la mare: ocupacions elementals; i Grandària del municipi: menys de 2.000 habitants.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

En aquest primer model de regressió s'observa que el fet de ser dona incrementa la probabilitat d'haver assolit estudis postobligatoris. Així mateix, el nivell d'estudis dels progenitors també està associat amb la probabilitat d'obtenir estudis postobligatoris, amb especial incidència dels progenitors amb estudis universitaris. En canvi, la categoria laboral del pare

o la mare, que a l'anàlisi descriptiva mostrava importants diferències, no es mostra com una variable determinant a l'hora d'explicar haver assolit estudis postobligatoris. Per últim, la condició d'immigrant redueix la probabilitat d'obtenir estudis postobligatoris.

El segon model (taula 4.8), amb una estructura similar a l'anterior, analitza com a variable dependent el fet de tenir estudis d'educació terciària respecte als estudis de secundària postobligatòria

TAULA 4.8. Model de regressió logística del nivell d'estudis assolit: educació secundària postobligatòria i educació terciària. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012

Variable		Coefficient	(Desviació estàndard)	Odds Ratio
	Constant	-2,848 **	(0,491)	0,058
Sexe	Dones	0,639 **	(0,137)	1,895
Grup d'edat	De 20 a 24 anys	2,388 **	(0,333)	10,896
	De 25 a 29 anys	2,911 **	(0,315)	18,37
	De 30 a 34 anys	3,191 **	(0,313)	24,31
Lloc de naixement	Immigrant	-1,544 **	(0,184)	0,214
Nivell d'estudis més alt del pare o de la mare	Secundaris postobligatoris	0,12	(0,165)	1,128
	Universitaris	1,088 **	(0,201)	2,967
Categoria laboral més alta del pare o de la mare	Ocupacions mitjanes	0,495	(0,253)	1,64
	Ocupacions tècniques i professionals	0,343	(0,287)	1,409
	Ocupacions directives i gerencials	0,896 **	(0,337)	2,449
Grandària del municipi	Entre 2.001 i 10.000 hab.	-0,302	(0,367)	0,74
	Entre 10.001 i 50.000 hab.	-0,472	(0,342)	0,624
	Més de 50.000 hab.	0,045	(0,333)	1,047

sig. **<0,01 i *<0,05

Nota: Les categories de referència, per a cadascuna de les variables són les següents: Grup d'edat: De 15 a 19 anys; Estudis del pare o la mare: obligatoris o inferiors; Categoria laboral del pare o la mare: ocupacions elementals; i Grandària del municipi: menys de 2.000 habitants.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

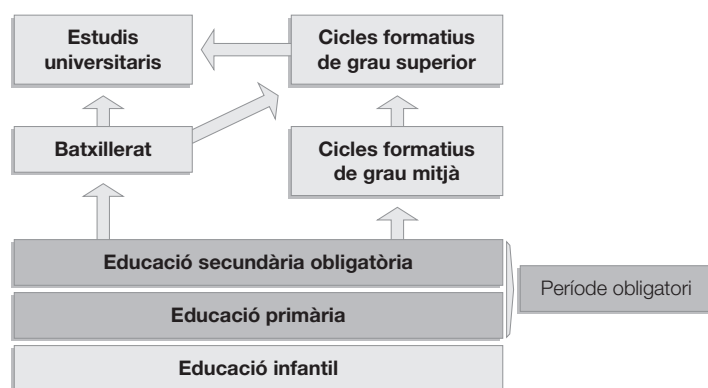
En el cas d'obtenir titulacions d'educació terciària respecte a estudis d'educació secundària postobligatòria, les variables que tenen una major incidència coincideixen, de manera general, amb les del primer model presentat. Tot i així, destaca que dins de la variable d'estudis dels progenitors només és estadísticament significativa la categoria d'estudis universitaris.

4.4. Trajectòries educatives

4.4.1. Objectius i metodologia

Quan parlem de trajectòria educativa ens referim a aquells passos que ha seguit una persona fins arribar al seu nivell màxim d'estudis, és a dir, les etapes educatives que ha cursat, de manera consecutiva o no, fins que ha acabat la formació. Les trajectòries educatives acostumen a ser trajectòries ordinals i ascendents, i es caracteritzen perquè inclouen les etapes educatives contemplades en el sistema d'educació formal⁵ (figura 4.1).

FIGURA 4.1. Sistema educatiu espanyol segons la LOGSE



Font: Elaboració pròpia

Les trajectòries educatives de les persones joves de Catalunya responen a una àmplia diversitat de recorreguts. En aquest sentit, es pot afirmar que no només hi ha un camí possible per aconseguir un determinat nivell d'estudis, sinó que els joves catalans i les joves catalanes disposen de diverses opcions per assolir un mateix objectiu.

L'EJC12 recull informació sobre els nivells formatius cursats a partir dels 15 anys dels joves enquestats. A partir d'aquestes dades, s'han identificat aquelles trajectòries més freqüents a Catalunya: el 73,1% dels casos. Per tal de facilitar l'anàlisi, s'han descartat aquelles trajectòries que es donen amb molt poca freqüència, que representen el 26,9%.

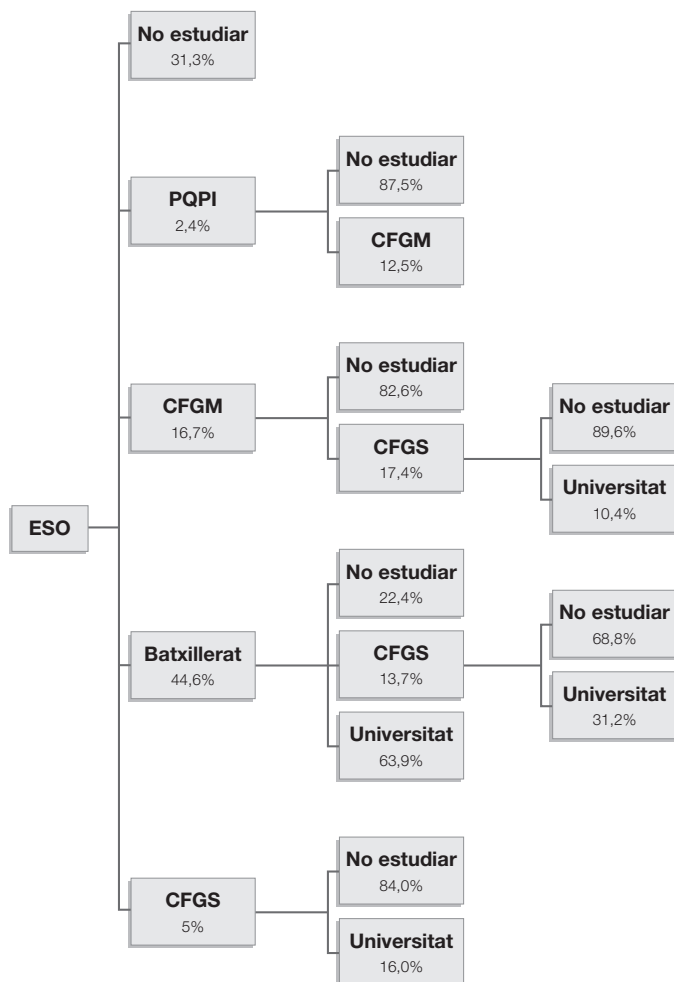
D'altra banda, cal advertir que en aquesta anàlisi s'incorporen aquells i aquelles joves que declaren haver finalitzat els estudis i que han cursat tota la trajectòria educativa a Catalunya, per evitar analitzar els estudis que encara es troben en curs o que s'han realitzat en sistemes educatius amb estructures formatives diferents a la catalana.

5 Etapes educatives del sistema educatiu espanyol: educació obligatòria (EGB / ESO); educació postobligatòria inferior (acadèmica: BUP i COU / batxillerat; vocacional: FP I / CFGM); educació superior (acadèmica: universitat; vocacional: FP II / CFGS).

4.4.2. Tipus de trajectòries educatives

A continuació, a la figura 4.2 es representen les trajectòries educatives identificades, així com el percentatge de joves que ha seguit cadascuna d'aquestes trajectòries (exclosos els casos no identificats).

FIGURA 4.2. Trajectòries educatives. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La figura es llegeix d'esquerra a dreta. El 100% del casos amb trajectòries identificades inicien el recorregut a l'educació bàsica o secundària obligatòria. A partir d'aquesta etapa, els i les joves tenen diverses opcions: o bé deixar d'estudiar (és a dir, donar per finalitzada

la formació), opció representada per un 31% dels casos; accedir a programes de segona oportunitat (com són els programes de qualificació professional inicial –PQPI–, destinats principalment a persones que no han acreditat l'educació obligatòria), opció escollida pel 2,4%; cursar estudis de formació professional de primer cicle (cicles formatius de grau mitjà o FP I), opció que escullen un 16,7% de les persones joves quan finalitzen l'educació obligatòria; accedir a una formació acadèmica (com són els estudis de batxillerat de la LOGSE o el BUP i COU de la LGE). Aquesta és l'opció majoritària, escollida per gairebé la meitat dels casos inclosos en l'anàlisi; i, per últim, l'accés a formació professional superior (cicles formatius de grau superior o FP II), normalment a partir d'una prova d'accés, que representa el 5%.

Dels joves i de les joves que accedeixen a programes de segona oportunitat (PQPI) la immensa majoria abandonen els estudis després, mentre que una minoria (el 12,5% dels que inicien un PQPI) prossegueixen els estudis cursant formació professional de primer cicle (CFGM o FP I).

D'altra banda, com s'ha dit abans, un 16,7% del total de joves inicia estudis de formació professional de grau mitjà; d'aquests, un 82,6% (un 13,8% del total) finalitzen aquí la trajectòria educativa, mentre que només un 17,4% (un 2,9% del total) continuen la formació accedint a formació professional superior. D'aquest col·lectiu que ha continuat els estudis, el 89% finalitza aquí el recorregut, mentre que un 10% (un 0,3% de la mostra total) accedeix a estudis universitaris.

Pel que fa als i a les joves que després de l'educació obligatòria accedeixen a una via acadèmica (un 44,6% dels casos analitzats) la majoria segueixen estudiant a la universitat, un 63,9%, mentre que només un 13,7% accedeix a formació professional superior. Són gairebé un 10% del total de casos analitzats els que de la postobligatòria de tipus acadèmic passen a no estudiar. Representen un 22,4% dels que inicien aquesta etapa. Per últim, les persones que han accedit directament, des de l'educació obligatòria, a la formació professional de segon cicle, normalment finalitzen aquí la trajectòria (un 84%), mentre que un 16% segueix estudiant a la universitat.

En conclusió, podem destacar que les trajectòries educatives més habituals entre els i les joves de Catalunya són les següents: realitzar l'educació obligatòria i finalitzar el recorregut formatiu (un 31,1% dels casos analitzats); la via purament acadèmica, és a dir, educació obligatòria, seguida del batxillerat i la universitat (un 28,5%); i un itinerari professional inferior, és a dir, educació obligatòria i formació professional de primer cicle (un 13,8% dels casos contemplats en l'anàlisi). Aquestes dades consoliden les tendències identificades en el context català: un percentatge força elevat de persones amb qualificació bàsica; alt percentatge de persones que assoleixen estudis superiors per la via acadèmica; i poques persones amb qualificacions mitjanes.

Així mateix, les principals trajectòries identificades permeten fer algunes consideracions finals. Pel que fa a les persones que un cop han cursat l'educació obligatòria –l'hagin acreditada o no– retornen als estudis per vies de segona oportunitat, com per exemple els PQPI, la gran majoria no segueixen estudiant. Es pot afirmar, doncs, que aquest tipus

de formació és bàsicament qualificador, però no potencia un retorn als estudis posteriors. D'altra banda, tot i que hi hagi individus que segueixen estudiant després de cursar una formació professional de grau mitjà, s'observa que la majoria de persones que hi accedeixen finalitzen en aquest nivell els estudis. Es constata, doncs, que els cicles formatius de grau mitjà acostumen a ser una via finalista.

En canvi, contràriament al que passa amb els cicles formatius de grau mitjà, les persones que escullen una via acadèmica en finalitzar l'educació obligatòria continuen, majoritàriament, estudiant. El batxillerat, doncs, és un pas intermedi per seguir la formació a estudis superiors, de manera predominant a nivells universitaris. D'altra banda, una part important de les persones que inicien cicles formatius de grau superior accedeixen posteriorment a la universitat, fet que assenyala la formació professional de grau superior com un pas d'accés a la formació universitària. Així mateix, la majoria de persones que accedeixen a la universitat via cicles formatius de grau superior provenen del batxillerat.

Per últim cal destacar que, tot i l'existència de trajectòries educatives professionals i trajectòries educatives acadèmiques, hi ha certa mobilitat entre ambdós itineraris, especialment de l'itinerari professional cap a l'acadèmic (i no a la inversa).

4.5. Les transicions educatives

4.5.1. Objectius de l'anàlisi

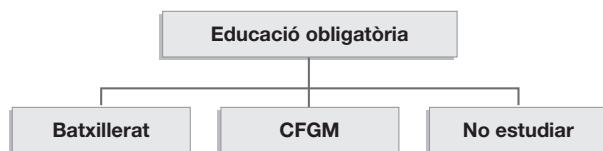
Les transicions educatives són aquells moments en què els estudiants finalitzen una etapa educativa i han de prendre decisions sobre el seu futur: seguir estudiant o no, i què estudiar en el cas que hi hagi diverses opcions. La gestió i l'orientació en les transicions educatives esdevenen aspectes importants per les implicacions que pot tenir una elecció o una altra per al futur de les persones.

En aquest apartat, s'analitzen les transicions educatives dels joves i de les joves en dos moments del sistema d'educació formal, concretament el pas entre l'educació obligatòria i la secundària postobligatòria; i el pas entre l'educació secundària postobligatòria i l'educació superior. En aquesta part de l'anàlisi s'inclouen aquelles persones que en algun moment de la seva trajectòria han passat per alguna d'aquestes transicions, independentment que hagin finalitzat la trajectòria educativa.

4.5.2. La primera transició educativa

En el cas de la primera transició, es presenten les eleccions fetes entre els i les joves que han acreditat l'educació obligatòria i que poden escollir entre deixar d'estudiar, seguir un itinerari vocacional –CFGM– o seguir un itinerari acadèmic –batxillerat– (figura 4.3). Com es pot observar, només 1 de cada 10 dels joves i de les joves que acrediten l'educació obligatòria abandona els estudis, és a dir, una gran part segueixen estudiant. És destacable que l'opció majoritària entre els que continuen la seva formació és l'itinerari acadèmic.

FIGURA 4.3. Primera transició educativa



Font: Elaboració pròpia

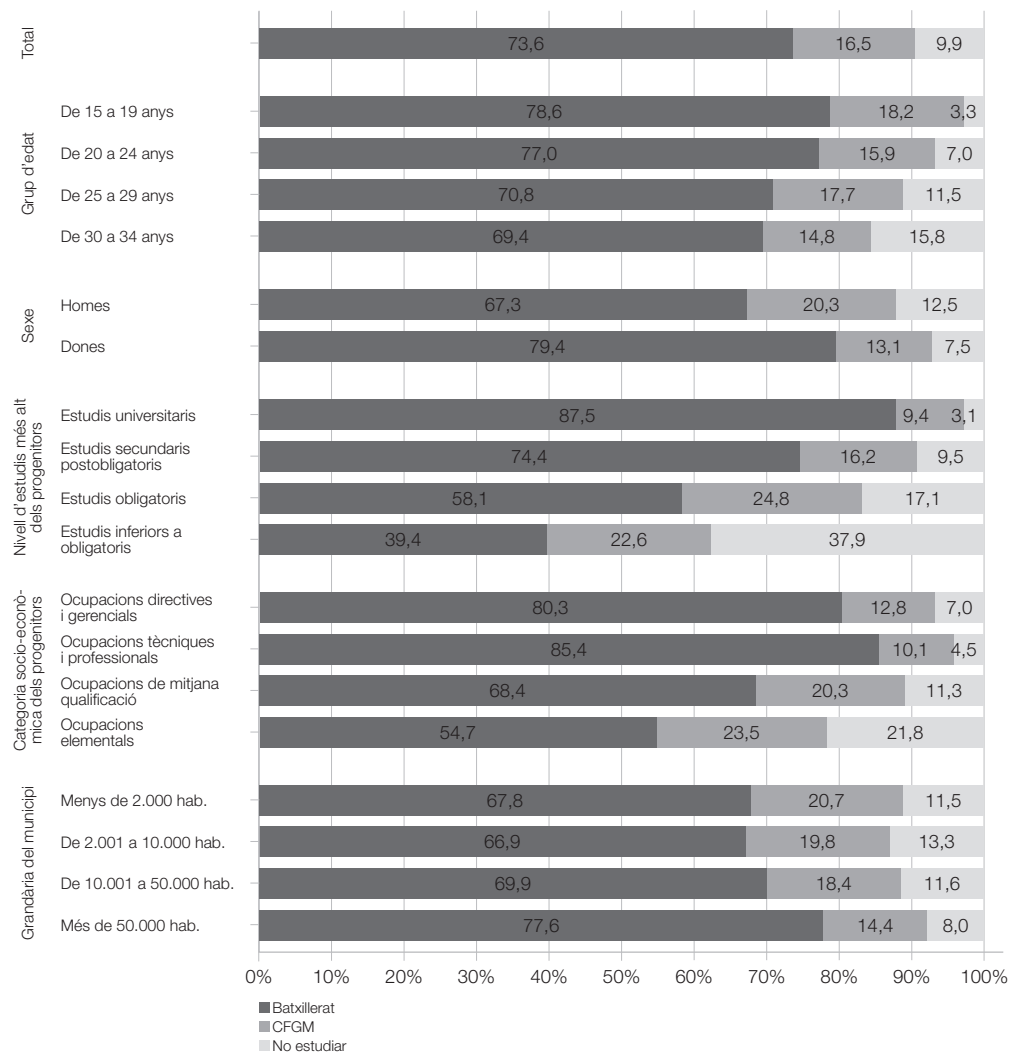
A continuació, es pretén analitzar si les tendències generals presentades a la figura anterior es mantenen tenint en compte diverses característiques dels joves i de les joves, o bé si hi ha certs col·lectius que mostren una tendència diferent. El gràfic 4.6 presenta –segons les característiques demogràfiques, familiars i territorials– les dades referents a la primera transició, mostrant els percentatges de joves que, en finalitzar l'educació secundària obligatòria, escullen o bé seguir estudiant un itinerari acadèmic (batxillerat) o bé un itinerari vocacional (CFGM) o bé abandonar els estudis.

En aquesta transició, com s'ha vist en les dades generals, l'opció majoritària dels estudiants que acrediten l'educació obligatòria és seguir la seva formació a nivell formal. Concretament, l'opció majoritària és la via acadèmica per sobre de la via vocacional, tendència que es repeteix en la majoria dels col·lectius analitzats. Tot i així, el gràfic 4.6 mostra que no tots els col·lectius de joves opten per les mateixes estratègies.

En primer lloc, i pel que fa a l'edat, s'observa que en els últims anys hi ha hagut una tendència a l'alça a continuar els estudis: els i les joves de les generacions més grans (de 30 a 34 anys) tendien més a abandonar els estudis un cop finalitzada l'educació obligatòria que els i les joves de les generacions següents. En aquest sentit, mentre que en el col·lectiu de 15 a 19 anys segueixen estudiant un 96,7% dels casos que acrediten l'educació obligatòria, en el col·lectiu de 30 a 34 anys ho va fer el 84,2%. Pel que fa als tipus d'itinerari, la tendència a escollir molt majoritàriament la via acadèmica més que la professional es manté, i l'augment de persones que segueix estudiant en les generacions més joves no sembla que hagi de canviar aquesta tendència. En funció del sexe, s'observa que les noies tenen una tendència major que els nois a escollir la via acadèmica i a abandonar en menor proporció els estudis. Per tant, la formació professional és escollida en major mesura per nois que per noies, alhora que aquestes tendeixen a continuar els estudis amb més freqüència.

D'altra banda, s'observa una relació important entre el nivell d'estudis del pare i de la mare i les eleccions dels i les joves: a major nivell educatiu dels progenitors, els i les joves tenen més tendència a seguir estudiant i escullen en major mesura els itineraris acadèmics que els vocacionals.

GRÀFIC 4.6. Eleccions educatives en la primera transició (educació obligatòria – educació postobligatòria). Joves de 15 a 34 anys que han passat per aquesta transició. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Amb relació a l'abandonament dels estudis en aquesta transició, es pot destacar que gairebé 4 de cada 10 joves fills de pare o mare amb estudis inferiors que ha acreditat l'educació obligatòria abandona els estudis en finalitzar aquesta etapa mentre que, entre els fills i les filles de progenitors amb estudis superiors, aquest percentatge se situa al voltant del 3%.

Tanmateix, és destacable que, de les persones joves que segueixen estudiant, gairebé 9 de cada 10 amb progenitors amb estudis universitaris es decanten per la via acadèmica (batxillerat), mentre que aquesta proporció es redueix fins a la meitat quan el col·lectiu d'anàlisi són els fills i les filles de pares o mares amb estudis inferiors als obligatoris, que acostumen a escollir en major mesura itineraris vocacionals.

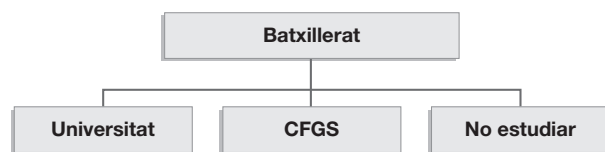
Pel que fa a la categoria socioeconòmica dels progenitors, s'observa una tendència similar que amb la variable anterior, tot i que no tan accentuada. Amb relació a l'abandonament dels estudis, a més categoria socioeconòmica més continuïtat educativa. Així mateix, aquells joves el pare o la mare dels quals tenen ocupacions poc qualificades tenen més tendència a escollir la via vocacional, mentre que els fills i les filles de progenitors amb ocupacions tècniques o professionals, i gerencials o directives opten en major mesura per la via acadèmica.

Per últim, amb relació a la grandària del municipi de residència, s'observa que l'abandonament és menys pronunciat en municipis grans (de més de 50.000 habitants), on els i les joves continuen estudiant més i escullen en major mesura, també, vies acadèmiques.

4.5.3. La segona transició educativa

A continuació es presenten les dades amb relació a la segona transició educativa explorada (figura 4.4), que fa referència a les eleccions que prenen les persones joves quan acrediten l'educació secundària postobligatòria de tipus acadèmic (batxillerat o BUP i COU) i han d'escollir si abandonen la seva formació o si accedeixen a un itinerari vocacional superior (CFGS) o seguir per la via acadèmica (universitat).

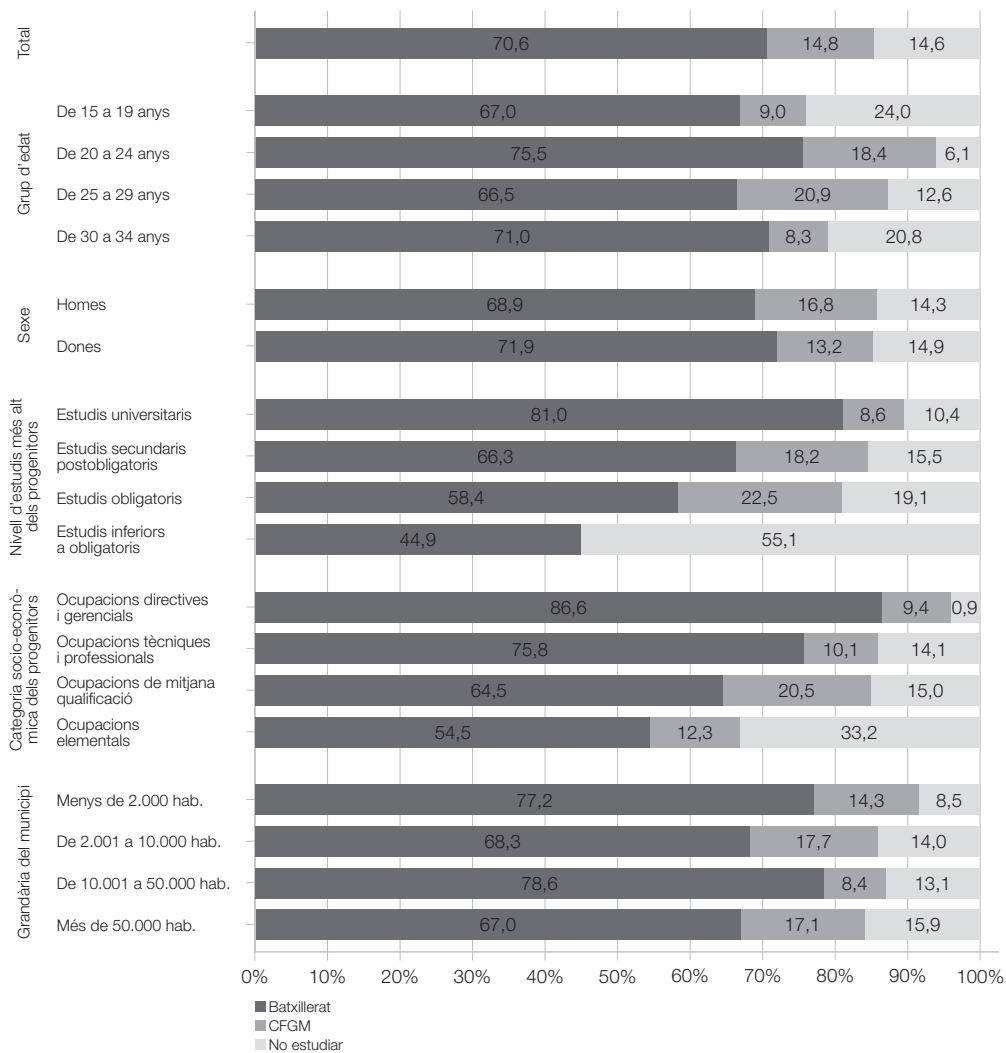
FIGURA 4.4. Segona transició educativa



Font: Elaboració pròpia

Igual que passava en la primera transició, l'opció majoritària de les persones joves segueix sent l'acadèmica (en aquest cas la universitat), per davant de la via professional i de l'abandonament dels estudis. Tot i així, si s'analitzen les dades segons les característiques dels i les joves (gràfic 4.7) es poden destacar alguns elements.

GRÀFIC 4.7. Eleccions educatives dels joves i de les joves en la segona transició (batxillerat – educació superior). Joves de 15 a 34 anys que han passat per aquesta transició. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Amb relació a l'edat i l'abandonament dels estudis, s'observa un repunt de la finalització de la trajectòria educativa en aquesta transició entre les persones més joves; mentre que semblava que hi havia una tendència a la baixa d'aquest abandonament en finalitzar el batxillerat -només un 6,1% de joves de 20 a 24 anys- aquest percentatge augmenta fins al 24% entre joves de la generació següent entre 15 a 19 anys. Tot i això, aquest augment pot estar condicionat per qüestions mostrals, ja que en la franja d'edat de 15 a 19 anys molts pocs joves han tingut l'edat suficient per realitzar aquesta transició. En funció del sexe, a diferència del que passava en la primera transició, s'observa que tant els nois com les

noies abandonen de manera similar els estudis, fet que indica que la continuació cap als estudis superiors no es veu gaire influenciada per la variable sexe. Així mateix, les diferències observades entre nois i noies en l'elecció dels itineraris –vocacional o acadèmic– no són especialment significatives.

D'altra banda, amb relació als estudis dels progenitors, s'observen diferències que cal comentar. En primer lloc, que a mesura que disminueix el nivell educatiu del pare o de la mare els i les joves tenen més tendència a finalitzar els estudis en acabar el batxillerat i, alhora, escullen més itineraris vocacionals que itineraris acadèmics. És especialment rellevant el cas de les persones joves amb pare o mare amb estudis inferiors: més de la meitat dels que acrediten el batxillerat abandonen els estudis en finalitzar aquesta etapa, mentre que els que segueixen estudiant ho fan, tots, a la universitat. Aquest fet ens indica que les persones joves procedents de famílies amb estudis inferiors als obligatoris que inicien una trajectòria acadèmica (cursen el batxillerat) i que segueixen estudiant, continuen la seva trajectòria fent estudis universitaris.

Les tendències observades en funció de la categoria socioeconòmica dels progenitors segueixen la mateixa línia que les observades fins al moment. Els fills i les filles de pares o mares que tenen ocupacions poc qualificades abandonen en major mesura els estudis i es decanten més per vies vocacionals en comparació als altres col·lectius.

Per últim, s'observa que, amb relació a la mida del municipi, les dades semblen indicar que les persones joves que viuen en municipis petits (menys de 2.000 habitants) tendeixen a continuar més els estudis superiors que les persones que viuen en municipis més grans.

En definitiva, deixar d'estudiar en acabar l'educació obligatòria o el batxillerat representa una opció escollida per una part del col·lectiu jove, tot i que la majoria abandonen en acreditar el batxillerat. El més destacable és que els itineraris acadèmics (batxillerat en la primera transició; universitat, en la segona) són les opcions escollides per 7 de cada 10 joves catalans. Aquest fet indica que les alternatives de tipus vocacional són minoritàries entre el col·lectiu juvenil de Catalunya, possiblement pel seu desprestigi històric.

4.6. Altres característiques de la trajectòria educativa

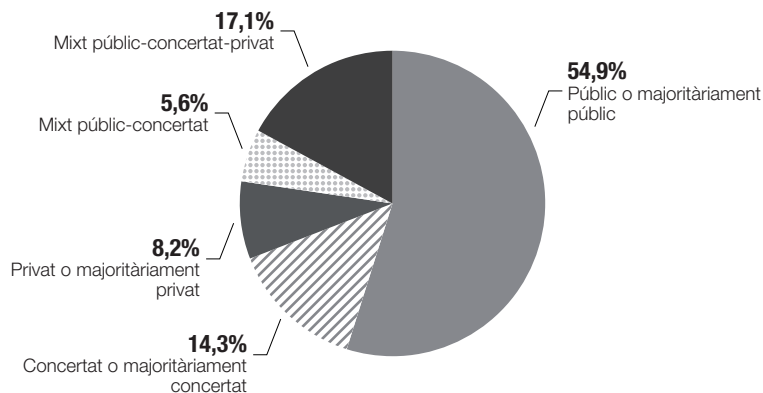
A banda de les característiques individuals, hi ha elements dels recorreguts educatius de les persones joves que també és interessant analitzar per la seva possible incidència en les seves trajectòries. Factors com la titularitat dels centres educatius on han estudiat, la repetició de cursos o el fet de disposar de beques, així com la valoració que els i les joves fan de la seva escolaritat, són els elements que es treballen en aquest apartat.

4.6.1. Característiques del context educatiu: titularitat, beques i repetició

A partir de les respostes de les persones enquestades s'ha elaborat una categorització de la titularitat dels centres educatius on han realitzat la seva trajectòria educativa no uni-

versitària. Com es pot observar al gràfic 4.8, més de la meitat dels joves i de les joves de Catalunya han cursat els estudis en centres de titularitat pública.

GRÀFIC 4.8. Modalitat de centre educatiu durant la trajectòria educativa no universitària. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Si s'analitza el nivell màxim d'estudis assolit en funció de la modalitat de centre durant la trajectòria educativa, s'observen diferències entre la modalitat de centre i la titulació obtinguda (taula 4.9).

TAULA 4.9. Modalitat de centre educatiu durant la trajectòria educativa segons el nivell màxim d'instrucció assolit. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

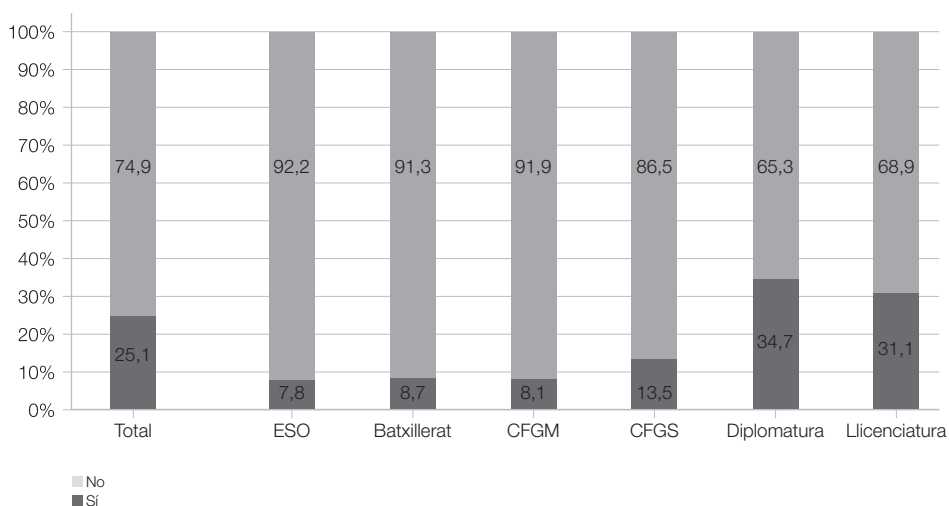
Nivell d'instrucció	Modalitat de centre educatiu				
	Públic o majoritàriament públic	Concertat o majoritàriament concertat	Privat o majoritàriament privat	Mixt públic - concertat	Mixt públic-concertat-privat
No ha finalitzat l'educació obligatòria	18,3	13,4	13,3	0,4	16,2
ESO / EGB	23,2	16,6	16,2	17,1	14,9
BUP-COU / Batxillerat	19,5	22,7	17,8	7,5	18,3
FP1 / CF Grau Mitjà	8,9	9,4	14,4	19,1	11,2
FP2 / CF Grau Superior	12,6	7,4	7,5	30,7	10,3
Diplomatura / Grau	5,7	10,6	7,5	10,8	8,7
Llicenciatura / Grau	6,0	12,5	13,8	10,3	9,1
Postgrau o Màster	5,8	7,5	9,3	4,1	9,9
Doctorat	0,1	0,0	0,3	0,0	1,4
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Els joves i les joves que han realitzat la seva trajectòria en centres de modalitat pública o majoritàriament pública presenten un menor percentatge de titulacions de nivell postobligatori. Més enllà de la modalitat del centre, cal tenir present que existeix una relació entre aquesta variable i el nivell socioeconòmic. És a dir, hi ha una major proporció de joves de nivell socioeconòmic baix que assisteixen a centres de titularitat pública.

D'altra banda, les beques o ajuts per a l'estudi són una eina orientada a millorar l'equitat del sistema educatiu, afavorint l'accés dels grups socials més desavantatjats a les diferents etapes educatives. El gràfic 4.9 presenta les dades percentuals dels i les joves que han obtingut alguna beca durant la seva trajectòria educativa. Com es pot observar, 1 de cada 4 joves afirma que ha rebut algun tipus d'ajut al llarg de la seva formació. Si s'analitza l'obtenció de beques segons l'etapa educativa on es va disposar d'aquesta ajuda, s'observa que els estudis universitaris concentren una major proporció de joves becats. Més del 30% de joves han tingut alguna beca durant el curs d'aquesta etapa educativa. En canvi, en la resta de nivells educatius, aquest percentatge se situa al voltant del 10%.

GRÀFIC 4.9. Obtenció de beca segons etapa educativa. Joves de 15 a 34 anys que han cursat cada etapa. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

El principal criteri en què es basa l'adjudicació de beques és el nivell d'ingressos del nucli familiar. En aquest sentit, la variable que permet una millor aproximació al nivell d'ingressos familiars és el nivell ocupacional dels progenitors. La taula 4.10 presenta el percentatge de joves que han obtingut algun tipus de beca segons aquesta variable. Com es pot observar a les dades presentades a la taula, els i les joves que els seus progenitors tenen categories laborals inferiors han estat becats en una major proporció que la resta. Tot i així, les diferències observades en funció del nivell ocupacional no són gaire elevades.

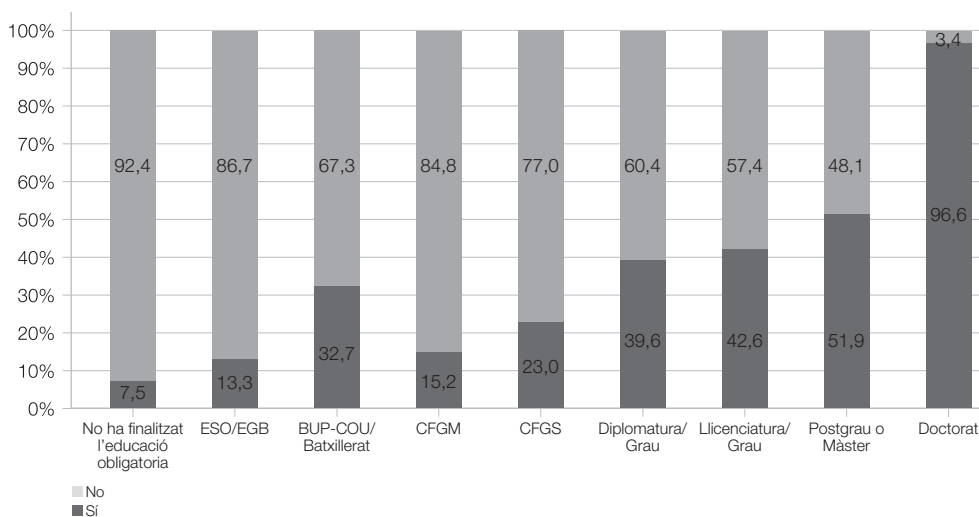
TAULA 4.10. Obtenció de beca segons nivell ocupacional dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Categoria socioeconòmica dels progenitors	Obtenció de beca		
	Sí	No	Total
Ocupacions directives i gerencials	22,7	77,3	100
Ocupacions tècniques i professionals	23,3	76,7	100
Ocupacions que requereixen una qualificació mitjana	25,9	74,1	100
Ocupacions elementals	25,9	74,1	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Finalment, es presenta el percentatge de joves que han gaudit d'una beca durant la seva trajectòria educativa en funció del nivell d'estudis màxim assolit. De manera general, s'observa que com més alt és el nivell d'estudis assolit hi ha una major probabilitat d'haver obtingut una beca. Per exemple, mentre només el 13,7% de joves que tenen l'ESO com a nivell màxim d'estudis ha gaudit d'una beca, aquest percentatge augmenta fins al 40% en el cas dels joves i les joves amb estudis universitaris de primer i segon cicle.

GRÀFIC 4.10. Obtenció de beca segons nivell educatiu assolit. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

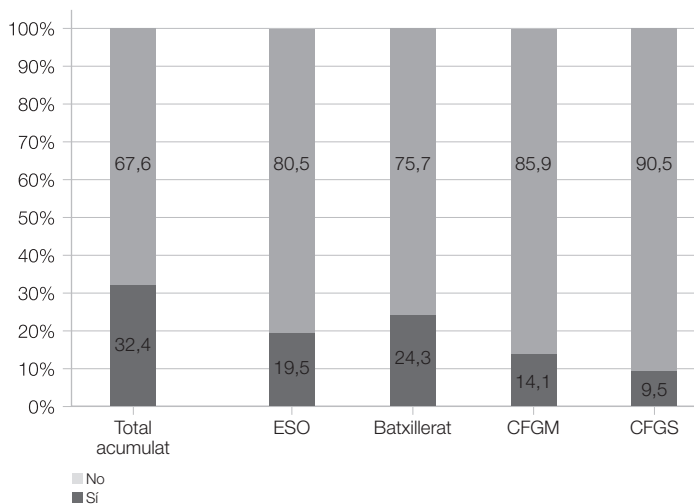


Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

L'última característica del context educatiu analitzada és la repetició de curs, és a dir, quan un o una estudiant no ha assolit els aprenentatges esperats en finalitzar un curs o un cicle educatiu. A continuació es presenten les taxes de repetició per al conjunt de la població jove i segons l'etapa educativa (gràfic 4.11). De les dades es desprèn que, en conjunt, 3 de cada 10 joves afirmen que han repetit algun curs al llarg de la seva trajectòria formativa.

Les etapes que presenten una major taxa de repetició són el batxillerat i l'educació secundària obligatòria, mentre que en la formació professional hi ha pocs casos de repetició.

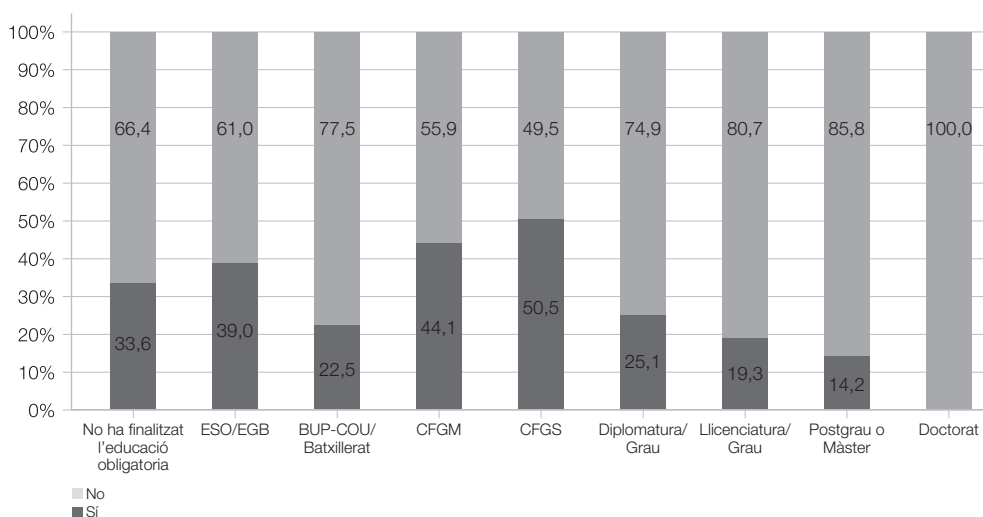
GRÀFIC 4.11. Repetició de curs segons etapa educativa. Joves de 15 a 34 anys que ha fet cada etapa. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

El gràfic 4.12 mostra el percentatge de repetició segons el nivell màxim d'estudis assolit.

GRÀFIC 4.12. Repetidors segons nivell màxim d'instrucció assolit. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Si s'analitzen les etapes postobligatòries s'observa que aquelles persones que han finalitzat estudis professionals han repetit curs en major proporció que aquelles que han assolit estudis de tipus acadèmic, ja sigui batxillerat o estudis universitaris.

4.6.2. Experiència educativa i suport familiar

A continuació es presenten els resultats d'aquelles preguntes referents a la valoració dels estudis i al suport rebut en la trajectòria educativa, que aporten informació des d'una perspectiva més subjectiva de l'experiència viscuda pels joves i les joves. Factors com, p.e., la valoració dels estudis o el suport educatiu rebut per part de les famílies i del personal docent, poden ésser determinants en la continuïtat o abandonament dels estudis.

Valoració dels estudis

La taula 4.11 presenta la valoració dels estudis del conjunt de la població de joves en funció del nivell d'estudis màxim assolit. Per al conjunt de la població jove, els resultats mostren com una àmplia majoria dels joves i de les joves valoren de manera positiva la seva trajectòria educativa. Només un 12,6% fan una valoració més negativa que positiva.

Si s'analitza la valoració en funció del nivell màxim d'estudis assolits, es pot observar una certa relació entre aquestes dues variables. És a dir, com més alt és el nivell màxim d'estudis assolit més creix el percentatge de joves que fan una valoració positiva de la seva trajectòria educativa.

TAULA 4.11. Valoració dels estudis de la població de 15 a 34 anys segons nivell màxim d'instrucció assolit. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Valoració dels estudis				Total
	Molt positiva	Més positiva que negativa	Més negativa que positiva	Molt negativa	
No ha finalitzat l'educació obligatòria	10,9	61,0	28,1	0,0	100
ESO / EGB	18,6	61,7	19,7	0,0	100
BUP-COU / Batxillerat	27,0	67,0	5,9	0,0	100
FP1 / CF Grau Mitjà	12,8	71,9	15,3	0,0	100
FP2 / CF Grau Superior	29,6	60,0	10,5	0,0	100
Diplomatura / Grau	34,1	63,6	2,3	0,0	100
Llicenciatura / Grau	39,2	58,2	2,5	0,0	100
Postgrau o Màster	39,7	58,3	2,0	0,0	100
Doctorat	54,0	46,0	0,0	0,0	100
Total	24,5	62,9	12,6	0,0	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Suport educatiu

La taula 4.12 recull la percepció dels joves i de les joves de Catalunya amb relació a si el seu pare o mare van estar pendents dels seus estudis al llarg de la trajectòria educativa. Per al conjunt de la població, el 81,3% de joves afirma que el seu pare o mare van estar molt o bastant pendents dels seus estudis. En canvi, només gairebé 2 de cada 10 assenyalen que van rebre poca o gens d'atenció.

En funció del nivell d'estudis assolit, tot i que s'observen certes diferències, no hi ha una tendència clara entre ambdues variables. Així doncs, l'atenció rebuda dels progenitors no sembla ser determinant en la màxima formació obtinguda.

TAULA 4.12. Atenció rebuda dels progenitors amb relació als estudis segons nivell màxim d'instrucció assolit. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Atenció rebuda dels progenitors				Total
	Molta	Bastant	Poca	Gens	
No ha finalitzat l'educació obligatòria	22,2	47,0	21,7	9,1	100
ESO / EGB	36,4	45,9	14,5	3,3	100
BUP-COU / Batxillerat	37,0	44,7	16,7	1,6	100
FP1 / CF Grau Mitjà	26,9	54,2	13,0	6,0	100
FP2 / CF Grau Superior	34,7	51,3	11,6	2,4	100
Diplomatura / Grau	32,6	54,6	10,0	2,8	100
Llicenciatura / Grau	34,9	45,4	17,9	1,7	100
Postgrau o Màster	39,1	53,6	6,9	0,4	100
Doctorat	19,3	48,4	32,3	0,0	100
Total	32,9	48,4	15,0	3,7	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

D'altra banda, a les taules 4.13 i 4.14 es mostra la percepció del suport familiar i del personal docent per continuar estudiant. En el cas dels progenitors, un 88% de joves afirma que ha rebut molt o bastant suport de les seves famílies; en canvi, aquest percentatge es redueix més de 10 punts percentuals en el cas del suport rebut del personal docents.

TAULA 4.13. Suport familiar per continuar estudiant segons nivell màxim d'estudis assolit. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Suport familiar per continuar estudiant				
	Molt	Bastant	Poc	Gens	Total
No ha finalitzat l'educació obligatòria	30,3	47,2	15,4	7,2	100
ESO / EGB	49,1	35,6	11,2	4,1	100
BUP-COU / Batxillerat	55,6	36,1	8,0	0,4	100
FP1 / CF Grau Mitjà	38,2	49,1	8,6	4,2	100
FP2 / CF Grau Superior	45,1	42,5	10,1	2,3	100
Diplomatura / Grau	53,5	40,0	4,3	2,2	100
Llicenciatura / Grau	59,8	36,6	3,6	0,0	100
Postgrau o Màster	64,6	32,2	2,4	0,8	100
Doctorat	54,0	46,0	0,0	0,0	100
Total	48,1	39,9	9,0	3,0	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

TAULA 4.14. Suport del personal docent per continuar estudiant segons nivell màxim d'instrucció assolit. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'instrucció	Suport del personal docent per continuar estudiant				
	Molt	Bastant	Poc	Gens	Total
No ha finalitzat l'educació obligatòria	22,8	43,1	22,8	11,3	100
ESO / EGB	29,9	46,1	16,2	7,9	100
BUP-COU / Batxillerat	36,6	45,6	14,8	3,1	100
FP1 / CF Grau Mitjà	20,2	42,2	25,0	12,6	100
FP2 / CF Grau Superior	23,7	45,9	23,9	6,6	100
Diplomatura / Grau	32,7	53,4	12,8	1,1	100
Llicenciatura / Grau	32,1	52,3	11,3	4,3	100
Postgrau o Màster	35,4	39,1	18,1	7,3	100
Doctorat	3,2	96,8	0,0	0,0	100
Total	28,9	45,9	18,2	7,0	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

4.7. Aspiracions educatives

Les aspiracions educatives –enteses com el nivell d'estudis que agradaria obtenir als joves i a les joves, independentment de les decisions que hagin pres fins al moment– s'han mostrat, en altres ocasions, com un factor important a l'hora d'assolir un nivell formatiu

determinat. La taula 4.15 presenta les aspiracions educatives de la població jove resident a Catalunya. La darrera columna correspon al conjunt de la població i les dues primeres columnes presenten les expectatives educatives en funció de la relació dels joves amb els estudis.

TAULA 4.15. Aspiracions educatives segons relació amb els estudis. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'estudis desitjat	Relació amb els estudis		
	Estudiant	No estudiant	Total
No finalitzar l'educació obligatòria	5,8	31,3	22,0
ESO / EGB	0,4	3,1	2,1
BUP-COU / Batxillerat	1,4	2,4	2,0
FP1 / CF Grau Mitjà	0,0	0,0	0,0
FP2 / CF Grau Superior	14,4	14,5	14,5
Diplomatura / Grau	6,8	5,4	5,9
Llicenciatura / Grau	27,1	24,1	25,2
Postgrau o Màster	34,1	13,8	21,2
Doctorat	10,1	5,4	7,1
Total	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Per al conjunt de la població destaca el fet que la majoria de joves voldrien obtenir titulacions de nivell universitari, ja sigui diplomatures, llicenciatures o estudis de postgrau. En canvi, només el 14,5% de joves desitgen obtenir titulacions de formació professional. L'anàlisi de les aspiracions educatives dels i les joves catalans en funció de la seva relació amb els estudis mostra com aquelles persones joves que es troben encara realitzant la seva trajectòria formativa aspiren a obtenir, majoritàriament, titulacions d'educació superior d'àmbit universitari. En canvi, entre els i les joves que han finalitzat la seva trajectòria educativa, s'observa que una part important ha assolit el nivell educatiu al qual aspiraven.

La taula 4.16 presenta una anàlisi més detallada de les aspiracions educatives dels joves catalans que no es troben estudiant segons el nivell màxim d'estudis assolit. En primer lloc, destaca el fet que, entre els i les joves que han assolit només l'educació obligatòria o que no l'han finalitzada, la categoria majoritària està representada per joves que no aspiren a obtenir una titulació superior.

D'altra banda, les persones que han assolit batxillerat o formació professional aspiren majoritàriament a obtenir algun tipus de titulació universitària. Per últim, els titulats universitaris aspiren a cursar, de manera majoritària, un postgrau.

TAULA 4.16. Aspiracions educatives segons nivell màxim d'instrucció assolit. Joves de 15 a 34 anys que no estudien. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell d'estudis desitjat	Nivell d'instrucció assolit								
	No finalitzar l'educació obligatòria	ESO / EGB	BUP-COU / Batxillerat	FP1 / CFGM	FP2 / CFGS	Diplomatura / Grau	Llicenciatura / Grau	Postgrau o Màster	Doctorat
El que tinc actualment	32,4	35,4	17,7	25,3	31,9	30,7	32,3	44,2	83,2
Graduat escolar	21,7	1,0	-	-	-	-	-	-	-
Batxillerat	6,1	8,3	0,5	0,8	-	-	-	-	-
FP1 / CFGM	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FP2 / CFGS	21,2	22,0	13,3	35,3	9,8	2,1	0,4	-	-
Diplomat	5,1	5,4	7,1	2,6	11,0	10,1	-	-	-
Llicenciat	12,5	25,0	43,9	32,9	37,7	21,9	6,3	5,0	-
Postgrau o Màster	0,7	1,1	14,9	2,3	8,6	30,7	40,8	30,9	-
Doctorat	0,4	1,8	2,5	0,8	1,1	4,5	20,2	20,0	16,8
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

4.8. Formació complementària

La formació permanent, fora del sistema formal d'educació, és actualment una estratègia que permet als individus preparar-se per als nous reptes que dia a dia sorgeixen en l'anomenada societat de la informació i del coneixement. Els canvis socials i culturals, així com els avenços científics i tecnològics, requereixen una constant actualització de les competències professionals i socials de les persones que pretenen desenvolupar-se tant socialment com professional. A més, davant de les noves situacions derivades de l'actual crisi econòmica i financera, i les conseqüències en l'àmbit laboral que comporten, l'educació complementària pot ésser considerada com un mecanisme per augmentar les possibilitats d'inserció o de millora de les condicions laborals.

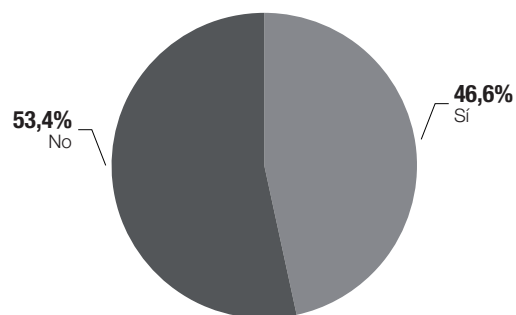
4.8.1. Realització de formació complementària

A continuació es presenten les dades sobre la formació complementària que els i les joves de Catalunya han cursat durant l'últim any.

El gràfic 4.13 recull el percentatge de població jove entre 15 i 34 anys, segons si ha realitzat formació complementària. A l'EJC12 s'entén com a formació complementària tant aquella vinculada directament amb l'àmbit laboral com aquelles accions relacionades amb

altres interessos o motivacions personals, com poden ser activitats artístiques o l'estudi de llengües. Tal i com es desprèn del gràfic, gairebé la meitat dels joves i de les joves cursen accions de formació complementària en el moment de l'enquesta o n'han cursat durant el darrer any. Aquestes dades informen que el col·lectiu juvenil de Catalunya es mostra actiu i que la formació complementària és una activitat força usual.

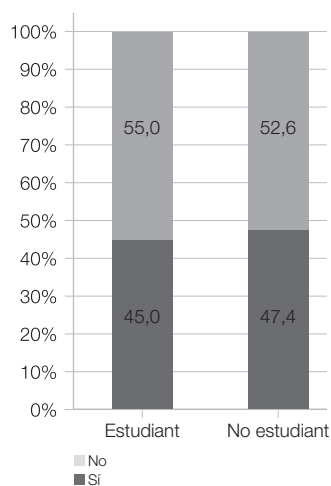
GRÀFIC 4.13. Ha realitzat alguna activitat de formació complementària actualment o durant el darrer any. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

El gràfic 4.14 analitza la taxa de realització d'activitats de formació complementària segons la situació educativa dels joves i de les joves, en funció de si estan estudiant o no.

GRÀFIC 4.14. Ha realitzat alguna activitat de formació complementària en l'actualitat o durant el darrer any segons situació educativa. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

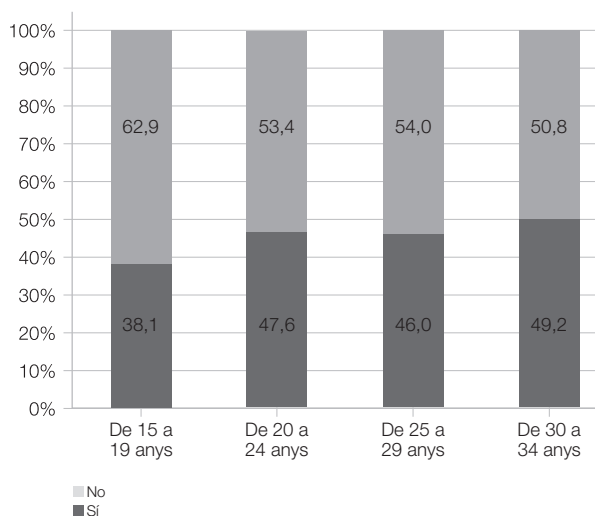


Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

S'observa que no existeixen grans diferències entre els dos col·lectius. Sembla ser, doncs, que el fet d'estar cursant estudis reglats no és un factor que incideixi en la realització d'accions formatives complementàries.

Així mateix, si s'analitzen les dades en funció del grup d'edat de les persones joves (gràfic 4.15), s'observa que entre el col·lectiu de més edat hi ha un percentatge més elevat de joves que realitzen formació complementària. Es pot afirmar, doncs, que a mesura que augmenta l'edat els i les joves de Catalunya cursen de manera més habitual accions de formació complementària. Aquest fet pot tenir diverses explicacions: en primer lloc, que les persones més joves, entre 15 i 19 anys, estan cursant en major mesura formació reglada i que, per tant, realitzen menys activitats fora del sistema formal; o que les persones joves de més edat necessiten complementar en major mesura la seva formació per accedir amb més garanties al món laboral.

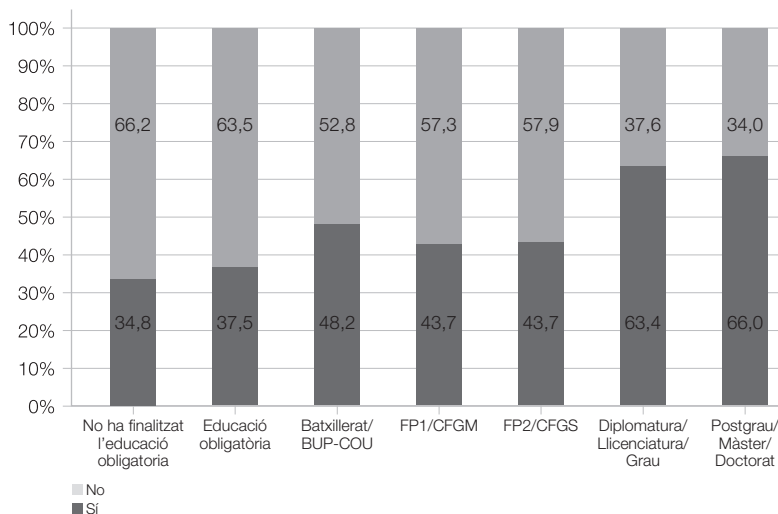
GRÀFIC 4.15. Ha realitzat alguna activitat de formació complementària en l'actualitat o durant el darrer any segons grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

D'altra banda, es considera adient analitzar la presència dels joves i de les joves de Catalunya en les accions de formació complementària en funció del nivell d'estudis. Al gràfic 4.16 es mostra que, a mesura que augmenta el nivell de formació, augmenta també la realització d'accions formatives complementàries. Entre el col·lectiu que ha finalitzat l'educació obligatòria o que no ha assolit aquest nivell només 4 de cada 10 joves realitza formació complementària, mentre que, entre les persones joves amb estudis superiors, aquest percentatge augmenta fins al 60%.

GRÀFIC 4.16. Realització d'activitats de formació complementària realitzades actualment o durant el darrer any segons nivell d'instrucció. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



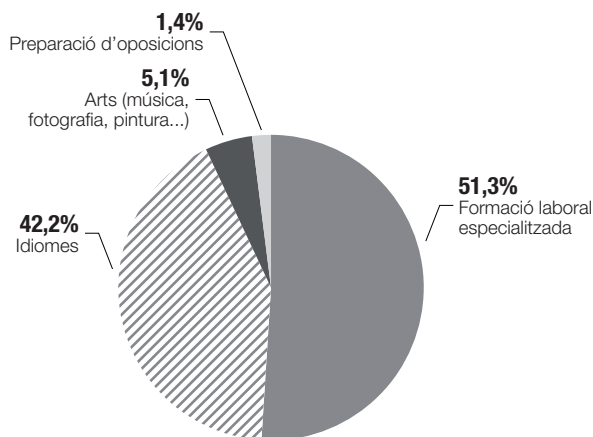
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

4.8.2. Característiques de la formació complementària

Les activitats formatives complementàries poden ser de diversos tipus en funció del contingut treballat. Concretament, a l'EJC12 es proposaven quatre tipus de formació amb relació al contingut: formació laboral especialitzada, és a dir, accions formatives relacionades de manera directa amb l'exercici professional; formació lingüística, encaminada a adquisició, millora o aprofundiment en llengües; formació de tipus artístic, com ara música, fotografia o pintura; i, finalment, la preparació especialitzada per presentar-se a un concurs públic o a unes oposicions.

El gràfic 4.17 mostra els percentatges de població jove que ha realitzat formació complementària durant l'últim any en funció dels continguts de l'acció formativa.

GRÀFIC 4.17. Continguts de les activitats de formació complementària realitzades actualment o durant el darrer any. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

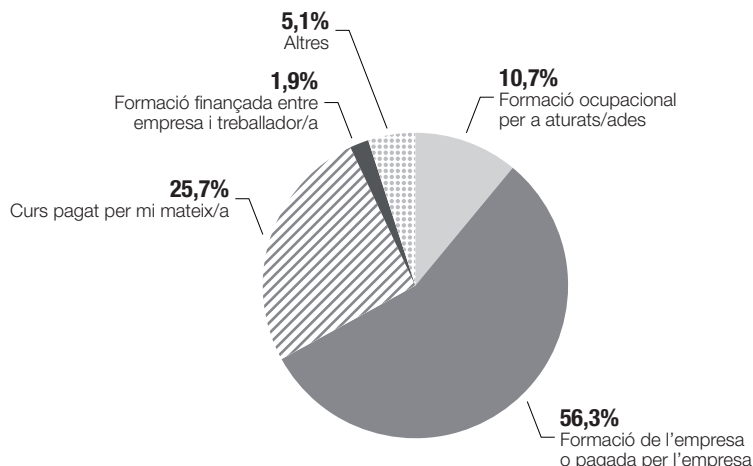
Com es pot observar, aproximadament la meitat de les persones joves que han realitzat formació complementària ha cursat accions formatives relacionades directament amb l'exercici professional, un 51,3%. Així mateix, el segon grup més important és representat per aquells i aquelles joves que han cursat ensenyaments complementaris de llengües (42,2%).

Per últim, una minoria ha cursat estudis artístics i de preparació d'oposicions, un 5,1% i un 1,4% respectivament. Tant l'aprenentatge de llengües com els cursos de formació laboral especialitzada poden fomentar una millor inserció en el món laboral, de manera que sembla que els continguts de la majoria d'activitats complementàries donen resposta a la millora del perfil professional de les persones joves de Catalunya.

Els tipus de formació complementària es poden analitzar, també, des del punt de vista del finançament i dels objectius als quals respon (gràfics 4.18 i 4.19).

En aquest sentit, la majoria de joves que van realitzar accions formatives complementàries, ho van fer en el marc de la seva organització empresarial, ja que en un 56,3% dels casos la formació va ser pagada per l'empresa on treballaven o cursada a la mateixa empresa. És destacable que 1 de cada 4 joves va assumir íntegrament el cost d'aquesta formació, mentre que gairebé un 11% ho van fer en el marc de cursos per a persones aturades del Servei d'Ocupació de Catalunya.

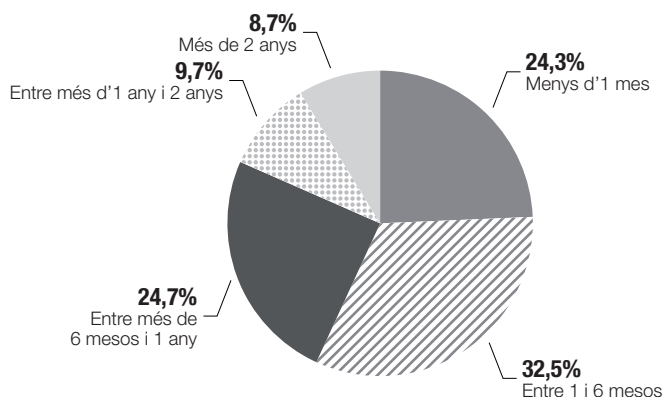
GRÀFIC 4.18. Font de finançament de les activitats de formació complementària realitzades actualment o durant el darrer any. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La durada dels cursos de formació complementària és diversa i no s'observa una tendència concreta amb relació a aquesta variable d'anàlisi, tal i com es mostra al gràfic 4.19. La gran majoria de cursos, però, tenen una durada inferior a dotze mesos; només un 20% ha realitzat o estan realitzant cursos de durada superior a un any. Pel que fa als cursos de curta durada, és destacable que un 24,3% comprèn un període lectiu inferior a un mes, un 32,5% entre un mes i sis mesos, i un 24,7% té una durada entre sis mesos i un any.

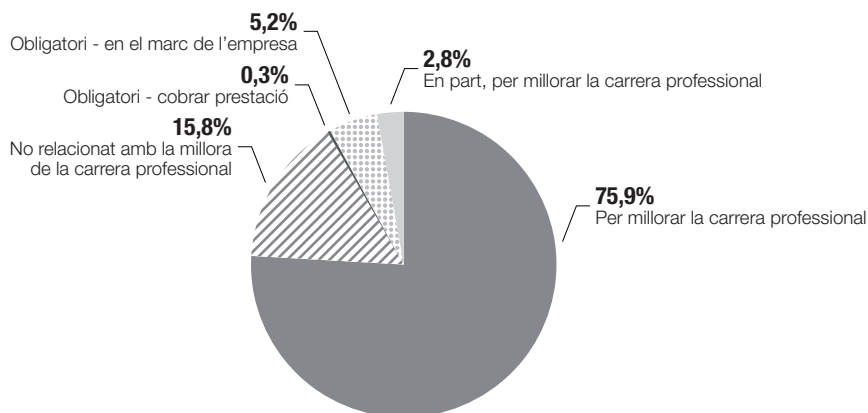
GRÀFIC 4.19. Durada de les activitats de formació complementària realitzades actualment o durant el darrer any. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Per últim, s'analitzen els motius pels quals els i les joves van cursar formació complementària (gràfic 4.20). La gran majoria de persones, un 75,9%, assenyalen que la principal raó va ser millorar la seva carrera professional; així mateix, el caràcter obligatori de la formació, tant en el marc de l'empresa com per cobrar una prestació, no sembla ser la raó que motiva els i les joves a realitzar accions de formació complementària, ja que només un 0,3% i un 5,2% respectivament, ho fa responnent a una obligatorietat.

GRÀFIC 4.20. Motius per realitzar activitats de formació complementària realitzades actualment o durant el darrer any. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

4.9. Conclusions

La joventut és l'etapa vital en què es desenvolupa majoritàriament el període formatiu dels individus. A més, el nivell educatiu assolit pot ser un factor clau a l'hora d'explicar les trajectòries laborals, d'emancipació o de mobilitat social. En l'actual context de crisi econòmica, el nivell formatiu de la població es presenta com un dels elements més importants per facilitar la creació d'un nou model productiu. Per tant, les dades que ofereix l'EJC són una oportunitat per conèixer la situació dels joves i de les joves de Catalunya respecte a un ampli ventall d'aspectes relacionats amb l'educació que poden il·lustrar quines són les fortaleses i les mancances del sistema d'educació i de formació al país. A continuació, es presenten les principals conclusions derivades de l'anàlisi de les dades.

En primer lloc, s'ha observat que la població jove de Catalunya presenta una certa polarització en el nivell d'estudis assolit, és a dir, la majoria de joves es distribueix entre els nivells de formació inferiors o superiors, mentre que s'observa un important dèficit pel que fa a les qualificacions mitjanes. Aquest patró existeix també en les generacions anteriors i, per tant, l'alt nivell de polarització respon a una qüestió estructural i no només s'observa entre l'actual població jove. En aquest sentit, resulta preocupant l'elevat nombre de joves amb qualificacions baixes (educació obligatòria o inferior), especialment tenint en compte l'objectiu europeu de reduir el percentatge d'abandonament educatiu prematur al 10%.

L'estructura de qualificacions de la població jove es pot explicar per diversos motius. Per una banda, un cop finalitzada l'etapa obligatòria s'observa un pronunciat descens de la participació dels joves i de les joves en l'educació formal; així, mentre als 15 anys gairebé el 100% de joves es troba estudiant, aquesta taxa disminueix fins gairebé la meitat als 19 anys. Això mostra una baixa capacitat del sistema educatiu a Catalunya per fomentar la continuïtat dels joves i de les joves en les etapes d'educació postobligatòries. Tot sembla indicar que el poc atractiu de la formació professional de grau mitjà seria una de les causes que podria explicar la baixa participació en el sistema d'educació formal un cop finalitzada l'educació secundària obligatòria. Un altre element que explica el fenomen de la polarització educativa, però aquest cop des del punt de vista de les qualificacions altes, és que aquells joves que opten per seguir estudiant un cop finalitzada l'educació obligatòria tendeixen a finalitzar estudis superiors.

L'anàlisi del nivell d'estudis màxim assolit mostra importants desigualtats vinculades a factors demogràfics, socials o territorials. Des del punt de vista de les característiques demogràfiques dels joves i de les joves s'observa que les dones tendeixen a obtenir més alts nivells formatius que els homes. Això explica el fet que, entre la població amb menor nivell d'estudis, la presència d'homes sigui superior i que, en canvi, el percentatge de dones entre les titulacions universitàries s'hagi incrementat en els darrers anys. També s'ha observat que la població que ha nascut fora de l'Estat espanyol presenta menors nivells formatius (més d'un 50% d'aquesta població té baixes qualificacions).

Un altre dels factors que expliquen el nivell educatiu del col·lectiu jove és l'origen socioeconòmic de les seves famílies. Tot i que tant el nivell ocupacional com l'educatiu dels progenitors expliquen part de les diferències observades, les dades analitzades semblen indicar que el nivell instructiu de la família és un factor que condiciona en major mesura el nivell educatiu assolit per les persones joves. Aquest fet és coincident amb altres estudis que han mostrat que, més enllà del nivell econòmic, el capital cultural de les famílies és determinant a l'hora d'explicar els resultats educatius.

D'altra banda, de l'anàlisi de les trajectòries educatives, es desprèn un seguit de conclusions sobre l'estructura del sistema educatiu i com aquesta condiciona els resultats finals dels joves i de les joves de Catalunya. En primer lloc, sembla que les vies de segona oportunitat, com els programes de qualificació professional, no són eficaces a l'hora de potenciar el retorn als estudis, ja que la majoria de joves que cursen aquest tipus de formació no reprèn la seva trajectòria educativa. En segon lloc, en l'etapa postobligatòria, les vies acadèmiques afavoreixen la continuïtat dels estudis en major mesura que les vies professionals. Així, mentre que el 77,6% de joves que cursen batxillerat continuen estudiant, aquest percentatge és del 17,4% en el cas de joves que opten pels cicles formatius de grau mitjà.

Des del punt de vista de les possibilitats d'actuació per part del sistema educatiu, l'anàlisi de les transicions entre etapes educatives aporta informació rellevant sobre els factors que poden condicionar les decisions dels joves i de les joves a l'hora d'escollir itineraris formatius. En el cas de la primera transició analitzada (quan el jove finalitza l'educació obligatòria i pot escollir entre deixar d'estudiar o estudiar batxillerat o un CFGM), s'obser-

va que l'abandonament educatiu és més present entre els homes, amb progenitors amb baixes qualificacions formatives i ocupacions elementals. En canvi, en el cas de la segona transició analitzada (entre el batxillerat i els estudis terciaris), el sexe deixa de ser una variable en què s'observen diferències mentre que els aspectes socioeconòmics de la família segueixen incidint en aquesta elecció.

Altres elements analitzats en el capítol són la modalitat dels centres educatius, l'obtenció de beques i la repetició de curs. En primer lloc, s'observa una relació entre la modalitat de centre on s'ha cursat la trajectòria educativa i el nivell d'estudis màxim assolit. És a dir, els i les joves que han cursat la majoria de la trajectòria educativa en centres públics presenten menors nivells de titulació en estudis postobligatoris. Cal tenir en compte que aquesta relació pot estar afectada pel perfil socioeconòmic dels joves i de les joves que estudien en cadascuna de les modalitats de centre educatiu. Pel que fa al sistema de beques, un 25% afirma haver gaudit d'algun tipus d'ajut durant la seva trajectòria educativa. Tot i això, les dades mostren que l'obtenció de beques es concentra en els nivells universitaris mentre que, en els nivells educatius anteriors, només al voltant del 10% de joves ha gaudit d'una beca. Per últim, cal destacar que la repetició continua sent una estratègia utilitzada freqüentment pel sistema educatiu: 1 de cada 3 joves ha repetit alguna vegada durant la seva trajectòria educativa.

Un altre dels elements que afecta la trajectòria educativa dels joves i de les joves són les aspiracions respecte al nivell d'estudis que volen assolir. En aquest sentit, l'anàlisi de les aspiracions manifestades pel col·lectiu juvenil mostra que els i les joves que encara estudien majoritàriament pretenen obtenir titulacions universitàries; mentre que entre els i les joves que donen per finalitzada la trajectòria educativa s'observa una certa relació entre el nivell d'estudis assolit i les aspiracions educatives.

Més enllà del sistema d'educació formal, s'ha analitzat la participació dels joves i de les joves de Catalunya en activitats de formació complementària. Les dades assenyalen que gairebé la meitat de la població jove de Catalunya participa activament en aquest tipus de formació i que ho fan principalment motivats per la millora de la carrera professional. Tot i que es podria esperar que la formació complementària fos un mecanisme per a l'adquisició de competències per a les persones amb baixes qualificacions, s'ha constatat que la taxa de participació en formació complementària augmenta a mesura que ho fa el nivell educatiu.